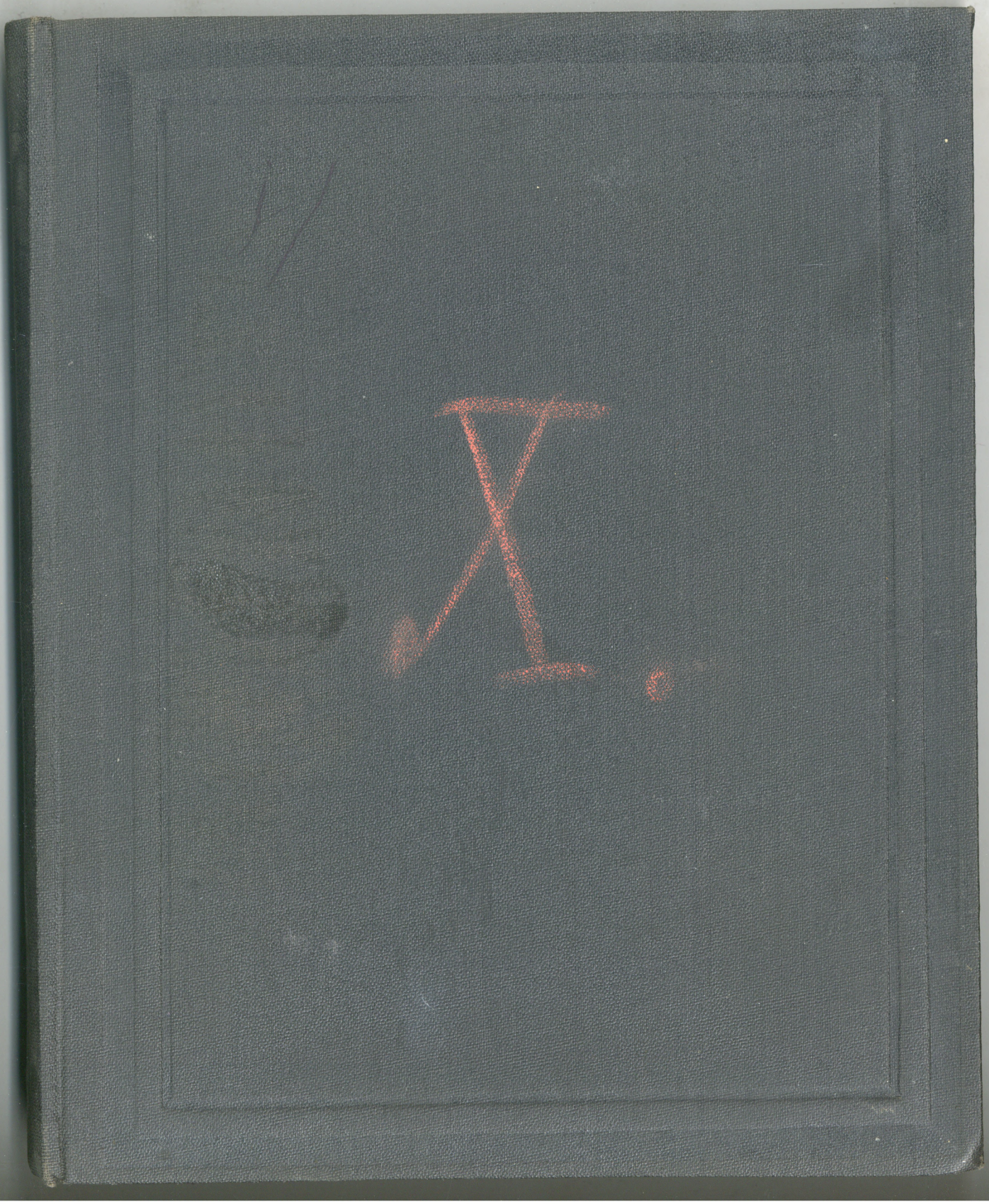

Marie.

Regény versekben

gróf Nádasdy pálya-műve

Jelige:

„I have a passion for the
name of „Mary"."

Byron „Don Juan" V. Ének

I.

I.

Az életnek reménynyel indulunk mi,–
Mint ki tavaszi reggel útra kél;
Minden bokorból madár-dal köszönti,
S friss illatot hoz hozzá lanyha szél,–
Elébe a fákról, útját mutatni,
Virágok hullnak, s egy-egy zöld levél,–
S a lát-határ szélén a bérez-tető
Neki közel s könnyen elérhető.

2

De a mint lassan mind továbbra jut,
Virág, madár-dal rendre elmaradnak, –
Előtte süppedőssé lesz az út,
S megcsapja a fojtott lég, a rohadt szag;
Körül kigyúzzák lábát a kotúk,
S egész raja élősdi-bogaraknak
Lepi el arczát, s most veszi csak észre,
Hogy vízbe gázol, hogy mocsárba ére:

3.

De még egy-egy lidérez-fény föllobog
Előtte, és ő megy a fény után,
– Hisz jó tündérek gyujták azt ki ott. –
Megy, – óh! de hogy megy, vergődik csupán.
És még hiszi, oda elérni fog!
De majd megáll egy helyett lomhán, bután,
Süllyed, – elhagyja az erő, az ész is,
Mit bánja ő, ha a mocsárba vész is!..

4.

De még boldog ki a fenékre le
Lassan sülyed, kötésig, majd megállig, –
Ott legalább puha a fek-helye,
Míg ön-tudatja lassan szerte mállik, –
Óh! de jaj annak, a kit végzete
Épi ésszel még oly kereszt-útra állit,
Hol tudja jól, mi itt s ott rajta vár,
S a választás: a bün vagy a halál

5.

Vagy mind a kettő. Ha a fonalat,
Melyet kezünkbe Ariadne tett le,
Hogy az utat, amellyen áthalad
Lábunk, utánnunk mindenütt jelezze,
Ján lassacskán, ján egy rossz percz alatt
Úgy szétkuszáltuk, úgy bogoztuk észe,
Hogy oldozgatjuk bár, de mind hiába,
– Sömmön kezünk szétvágja egy csapásra!

6.

Hisz' ha elfáradánk a küzdelembe'
Ha semmi sem köt már a földi léthez,
Ha a világgal bátran állni szembe
Erönk nincs, s lelkünkben minden setét lesz,
Nem a legjobb-e ott, hol megpihenve,
A lelki-vaád hallgat, a szív nem érez?!
De aztán, aztán.... itt a bökkenő!...
Érzéd te is ezt – Szendrey Jenő!

7.

Ő lesz hősöm. Pajon a választásban
Szerencsém volt-e, elválik. De nékem
Kedvenczem ő, s minden sors változásban,
Ami csak érte, hiven elkisérem.
S közerdekü is tán, hisz sok vonás van,
Mi mindnyájunkkal közös: jellemében,-
És sorsa is, e lassan szertebomló
Világban annyink sorsához hasonló.

8.

Kinek rosszúl ütött ki élete,
Bár bűne nem volt. Mi sodorta vészbe?
Csak a világ elő-itélete,
És a saját szivének gyöngesége.
De jó s rossz közt folyton nem hány-vet-e
Mindnyájunkat hét daemon,-s mi a vége?
Egynél halál, másnál fej-szaggatás,-
A méreg egy, csak a hatása más...

9.

Szegény Jenő.' ő úgy szivére vette
A társaság parancsoló szavát,
És érte zsákmányúl oda-vetette
A saját élete legfőbb javát.
Milly bal-csillag uralkodott felette,
Miket müvelt, elmondom mind alább,-
S mely ifjú hölgynek lőn szerelmese...
– Most hát előre! sürget a mese.

10.

Ab ovo kezdem el: A Tisza-háton,
Alföldi városkába', mely felett
Úgy ring a déli-báb, mint gyermek álom
Ringat csodás, tündéri képeket, –
Látá meg a napot Vénő barátom,
Kis házban illatos kert közepett. –
A ház előtt két terebély diófa,
Két hosszu szárad van fájokba róva.

11

Itt tépte le a legelső virágot,
Itt kergeté a hím-poros lepéket,
– Milly ártatlan gyönyör volt, melyre vágyott,
S az ára ennek is már egy-egy élet! –
Gyermek mesék, csodás tündér-világok,
Garnokokba szinte félve lépett, –
S te, első Ima, összetett kezekkel
Jó anya térdén itten rebegett el!

12.

Az atyja, – anyja gyakran elbeszélte, –
Harcban, honán kivül élt kora végét, –
Smikor a láng kigyúlt az ő szivébe;
Annak szive lángja már kiégett.
Együtt sirtak, s imádkozának érte, –
De ő nem érezé e veszteséget,
– Hisz' anyja volt, ki őt oly hőn szerette,
S a hű anya-gond őtködött felette.

13.

Az anya-gond, mely együtt születik
És együtt nő velünk, s ringatva lágyan,
Ölén hord, míg az idő betelik,
Hogy már magunkra álljunk a világban, –
Mint a kis mécs estétől reggelig
Egy lánggal ég benn a gyermek szobában,
S elűzi fénye a rossz árnyakat, –
De kialszik, mikorra megvirad.

14.

Az anya-gond,- mely termékeny magot,
Szeretni jót, szépet, szívünkbe hinte,-
Mely átölel, ha minden elhagyott,
S ha elátkoztak, áldást mond fejünkre,-
S utunk mutatni, mint csillag ragyog
Az égből is ránk, s áldóan tekint le,-
S habár szíve miattunk megtörött,
Istennél is csak értünk könyörög.

15

Az anya-gond,- óh! édes jó anyám,
Miért hogy közelembe' nem lehetsz,-
Hogy fejemet öledbe hajtanám,
És sírhatnék, ha annyi nyíl sebez,-
De az Istent így is csak áldja szám,
Hisz' bárha távol, élsz te és szeretsz,
És halkan értem egy imát ha mondasz,
Szívem megérzi, hogy- az anya-gond az!

16.

Jenő anyjától, gyermekén kívül,
A sors minden örömet elrabolt,-
Jó, egyszerű nő,- ámde lelkiből
Nemes fény áradt, nem volt rajta folt,-
S hogy a gyermek gondját, mely lelkin ál,
Ne lássa, néki csak mosolyba volt.
Míg a vihar dúl fenn a bérc-tetőn,
A nap mosolyg a völgyre éltetőn.

17.

Mint vándor felhő képe a vízen,
Útját jelezni, merre átrepül,
Nyomába' nem marad ott semmi sem,
Úgy tűnt az idő észrevétlenül,
Hogy alig hitte vón Jenő,- hiszen
Annak, ki tó-vizén csónakban ül,
Mert sima volt, rövidnek látszik útja,
Ha vissza néz,- de csak szeme hazudja.

18.

Jenő ifjúvá lett, - lélekbe', testbe'
Csupa egészség, csupa ös-erő. -
Reménye mindent szép színekbe feste
Vészt nem fél, csüggedést nem ismer ő, -
S nehogy útját csak vaktában keresse,
De ne legyen mindent vakon merő.
Anyja, míg a törekvést benne szitá,
Magát bölcsen fékezni megtanitá.

19

Jenő otthon végezvén iskoláit,
Anyjával együtt Pestre költözött,
Jogásznak áll, s jól érezi magát itt,
Kivált künn a sok új barát között, -
De ott benn is, mert ő tanulni vágyik,
Bár a tanár Kothurnba öltözött, -
Jenő, mint mindenk a mihez fogott,
Egész lélekkel vette a jogot.

20.

Óh! jog, - csodálatos osztó-igazság,
Mely az örök hatásokat kiméred, -
Sándor pápánál hellyesebben osztád
A földet föl, - s mit önkény összetépett,
A fonált össze te veled foldoztak, -
Te vagy az ember=társaság, a népek
Élettana! - De hova tértem én!?
Csak vissza hát, - ez nem tan-költemény!

21.

Jenő tanult, s vizsgáit jól kiállta,
S azért philistet számba nem jutott,
Mert tüntetéseknél ő is kiálta
Tele torokkal egy-egy „abzug"-ot, -
Sőt szónokolt is, és szidá kivált a
Gaz árulást, melyért ügyünk bukott, -
Búsult, lelkesült egy-egy honfi-dalnál, -
- De hát azért ő sem volt forradalmár.

Petőfiért r.

22.

De azt hivé, hogy a magyar alatt a
Talapzatot, ha már szét nem törék,
Állássák, - hogy a magyar eladta
Egy tál lencséért drága örökét, -
Hogy mint Péter, magát az megtagadta, -
Hogy megnyirbálni hagyja jog-körét,
S megtépini azt a régi koszorút,
- S ha erre gondolt, lelke elszorult.

23.

De ő remélte, hogy még büszke népül
Megint szabad s „magyar lesz a magyar."
S a mit kivettek reszkető kezébül,
Még visszaszerzi azt a honfi-kar, -
S egy szebb kor hütt-szavára majd felépül,
Mint Amphion dalán, a régi fal, -
Ő azt hivé, legjobb a szent ügyért
Od' adni bátran egy-két itcze vért.

24.

Pedig, hazám, nem vért kivánsz te tőlünk,
Nem egy-két pereznyi lázas tett-erőt, -
De ha mély sebben már-már összedőlünk,
Még lássuk a czélt ott magunk előtt,
És ái felé kitartón, bízva törjünk,
S ne legyünk kis-hitűek, csüggedők, -
S az élet hajnalától estelig
Dolgozzunk mind, a hogy tőlünk telik...

25

Yenő lelkét egyszerre csak kikezdi,
És átrezg rajta titkos, méla vágy, -
„A sejtelem, mi jó lehet szeretni", -
„És lelke, érzi, arra fájva vágy;
Ír verseket, s buját ekképp kizengi, -
„Van abba' „hulló lomb", „hervadt virág", -
S bár tárgyat itt nem lelhet indulatja,
Magát azon fájó kedvvel mulatja.

26.

Jó szerkesztők, ti bosszusan nevettek,
Hogy annyi ma a rossz vers-faragó;-
Jenő nem küldé verseit be nektek,
Tőlök nyughat' hát minden kiadó.-
De ha a dal önkénytelen szület' meg,
Bűn-é' leírni, mert tintánk fakó.-
Mit tenni, ha kél bennünk névtelen vágy,
Dalolni sarkal, és nyugodni nem hágy.[2!]

27.

Mert jól esik - hajh. - a költő szivének,
Dalolni, hogyha kétség könnyezi, -
Mikor az ajkon kicsordúl az ének,
Mint a megsebzett fának könnyei, -
Engem is egykor vágyak kergetének,
Mind, a mit érzék, dalba önteni, -
S versben keresve fájdalmamra irt,
Elrekozoltam egy-két koncz papirt...

28.

Úgy tettem szint', mint te, Jenő barátom, -
És sorsom is az lett, mi a tied; -
Rajongva csüngtem egy oly ideálon,
Melyet csak képzetem szőtt, épitett, -
És ha karjára vette édes álom,
Lelkem bejárta mind a hét eget,
S addig bolyongta a sphaerák körét,
A mig aláhullt szárnyas kitörék.

29.

De visszasirom azt a kort ma is még,
Mikor még szőttem büszke álmokat,
S ha szét foszoltak, ujra szőttem is mét,
Mint ősszefut, ha szét fuvók, a hab, -
Mert boldog, a ki ábrándokba hisz még,
És az álom lelkének szárnyat ad,
Mert szebb, s dicsőbb az ő világa, mint
Mi van e köznapi világba; mind...

30.

De már elég is e phantasta hangból,
Hagyjuk, s jerünk Zenőhöz vissza most, –
Ő ez alatt Pest utczáin barangol,
Azaz magyarán: asphaltot tapos.
Nem mintha alábukna a magasból
Lekélybe vágyna, ám e zavaros
Zaj, hü-hó, bár nem tudja, mely okon
De érezi, hogy lelkével rokon.

31.

Mert az ő lelkén is ily ősze-vissza
Ábrándok, álmok, képek rajzanak,
És fényök' lelke elkábúlva issza,
Bár nincs még rajtok sé' szín se alak. –
Mint ki egy helyre akkor érkezik hó
Lenn a körrajzok még nem látszanak,
De fönn már fény futá el az eget
Oly sok szépet sejt e homály megett.

32

Óh! Budapest, olyan kedves szemernek,
Melyet nyújtasz, a tarka-barka kép.
Az élet lázas lüktetése benned,
Bár tán magát emészti az föl ép'. –
A pompa mellett a nyomor terem meg,
Itt ez az úri, ott a czondra-nép, –
Mint nyári este nap-lementekor
A fény az árnynyal itten egybe-folyt.

33.

A gyárak és hajók zakatolása
– Nem tagadom – nekem kedves zene,
És tetszik itt az életnek folyása
Pergő kerék, mit a sors megkene,
És – hisz' embernek embert méltó társa
Mint a halnak a víz az eleme, –
Ohajtozom rád is, te kissé léha,
De „finom" társaság, úgy néha-néha...

34

Én, a ki embert akár soh'se lássak
Már mennyi szép időt eltékozoltam
Közepette ez úri társaságnak.
Mi visz oda, kérdem gyakran magamban, -
Az únalom vagy tán a megszokás csak?
Hisz' idegen nekem minden, mi ott van.
- Lelkünk hangját elhallgattatj'a mámor.
- Egy ez az alkoholismus sok fajából.

35.

Jenő, hogy s hogy nem, már el is felejtem,
S így róla szánnot adni nem tudok,
Ilyesmit nem tartván emlékezetben, -
Ez úri társaság közé jutott.
S ő csak megáll, bámészan, ön feledten,
Mert a mi járja, s erényhez jut ott.
A hang, modor s az a visszás morál,
Neki szegénynek szörnyen imponál.

36.

Kezdetbe', nem levén eléggé bátor,
S mert látja, ott rá senki sem ügyel,
Mint egyszerü, benevolus spectátor.
Csak szemlélődik, hallgat és figyel, -
De nem sokára rája jő magától,
Hogy hisz' főlér ő is a többivel,
S magát elszánva, a függöny megül
Főlép s a közátba elvegyül.

37.

Tetszik neki nagyon, úgy vonja itt a
Mámor, mulatság örök ünnepe
Szemét a csillogás, fény elvakítja,
És ő csak megy, mint lángnak a lepe.
Veszélyre nem gondol, nem is gyanítja
A hínárt, mely itt mindent ellepe
Amely behálóz, megfojt, elemészt, -
S a falakon nem látja a penészt. —

38.

– Dús, fényes estély van a Kendeházba', –
A lépcsőket virágokkal behintik, –
Jenn a czigány a nótát megujrázza, –
Olyan jó kedve nincsen sehol se' mint ék.'
Jenő is ott van, s lelkén átczikáz az
Sejtés, hogy e fényes bál-éjre mindig
Gyönyörrel fog gondolni vissza, – hisz'
Ott ösmeré meg Bendeffy Clarisst.

39.

Szép ifjú lány volt, – tizennyolcz tavasza
Ültját csak rózsákkal hintette be, –
De a legszebbet ajkain fakasztja,
Melyekről mint virágtól a lepe
A szó úgy száll el, ám ellátja azt a
Fulánk mérgével finom szelleme,
Jenő gondolja: ő hogy lenne földi!
– És az egész bál-éjt körébe tölti....

40.

Elszállt az éj, mint fölriadt madár, a
Vidám zene vele elhallgatott,
Mert a kelő nap egy halvány sugára
Halkan megzörgeté az ablakot,
S véá csik a Clarisz homlokára,
S úgy tetszik, azon glória ragyog.
S Jenő csak nézi édes vonzalommal,
És azt gondolja: angyal ő bizonnyal.

41.

Ő nézi, elfáradv' a tánczhevébe',
A két kicsiny láb a hogy megpihen,
Mint gyönge, fáradt szárnyát öjzetéve
A kis madárka pelyhes fészkében.
Őt nézi csak, csak az ő tiszta képe
Verődik vissza az ő lelkében, –
Mit néki most az a fényes keret
Körötte ott... ő boldog, mert – szeret!

42

És megy haza. Az idő kicsit enged,
És megcsordúl a házak eresze.
Mint visszafojtott könny, lehull egy-egy csepp,
Kipp... Kopp... mint elhangzó léptek nesze.
Jenő a hangon mélázón merengett,
S minth az akáczot tépdesné keze,
Csak hallgatja a hulló cseppeket,
És számlálgatja: szeret, nem szeret –

43.

Szeret!.. „Igen! szeretni fog, hiszem.
Nekem van ő teremtve, érzem én.
Az életnek sekélyén átviszem,
S hajómba veszem zúgó tengerén.
Ő boldog s büszke lesz, tudom, hiszen
Körül-veszem jó-léttel, fénynyel én..."
Meghökken kissé, a mint ehhez ére.
– „Eh! méltóvá teszem magam kezére!..

44

„Igen! A pálya nyitva áll előttem, –
Van batorságom síkra szállani,
S hogy győzni is fogok, bizom erőmben, –
S valóra válnak lelkem álmai,
Miket gyönyörrel oly gyakorta szőttem.
S utamban akkor még mi állna, mi?!..
– De haza ér, fejét álomra hajtja,
S álmában is nevét suttogja ajka...

45.

Jenő hát boldog. Első szerelem
Ringatja el ölén azon nap óta.
Kinos gyönyör és kéjes gyötrelem...
De hagyjuk ezt, hiszen már régi nóta.
Sokat hallók, én is jól ismerem,
S hogy eldaloljam, nem is kéne kóta. –
S ha rá-kezdném, kórusban énekelnék,
Minden diák zöngvén „első szerelmét"!

Nem nem

46.

Első szerelem! mily gyorsan múló vagy,
S mégis téged hívnak „valódi"-nak, -
Így esdekelve: „még egy percet óh! adj!"-
S habár mint a világ, olyrégi vagy,
Minden verő szív, minden lángoló agy
Hévé, hogy ő talált föl. Óh! mi nagy
Rajtunk a te hatalmad, képzelet,
- Én csak mosolygok mind ezek felett...

47.

De néha mégis, csöndesen merengve,
Mint bolygó-csillag vissza-visszatér,
A múlt emléke föltámad szivembe,
S a mi rég elmúlt, ismét újra él,
És ereimben lázasan kerengve,
Ismét szivemre tódul mind a vér, -
S mint hold-fény a sötét vizen, jelen meg
Emléke e szent, első-szerelemnek.

48.

Óh! szép emlék! megőrzöm azt örökre,
Mint drága gyöngyét fénylő csiga-ház,
Melyet legmélyén rejt a tenger öble,
Hol nem talál rá a merész halász.
De már az ábránd régen összetörve,
És régen elmúlt a szerelmi láz...
Pedig mi szép volt: csupa álom, ábránd!
Óh! bár örökre ollyanok maradnánk!...

49.

S Jenő csak álmodik. Úgyis fölébred
Előbb-utóbb, s úgy fordul, hogy korán,
- Rohanva megy, s keresztül-lép az élet
Az ifjú ábrándok tavasz-korán, -
Kit hagyjuk csak, hogy ki álomba mélyedt,
Hadd kéródzék szerelmi mámorán; -
Nyugodj egy percre hát, szegény Jenő,
Úgy sem sokáig tart a pihenő!..

II.

1.

Óh! szerelem, te nálad hogyfam abba,
S ismét megint csak veled folytatom, –
Mint a ki édes álomból riadva,
Sokáig elmélázz az álmoddakon.
Úgy gondolok rád, mintha szív-szakadva
Merengünk el egy régi bús dalon,
Mit ismerünk még az ifjonti korból, –
Gyönyörrel hallgatjuk, könyünk kicsordul.

2

Mégis boldog, ki-bár szenvedt miatta-
Szeretett, s bár csalódott is, de hitt, -
S jaj annak, ki későbbre tartogatta,
Mint a fösvény, az élet örömit.
Szelid fényt annál a késő napokra
Az emlék nem vet. Az élet rövid,
S nem ismer többet, mint csak egy tavaszt,
S nagyon szegény, ki átaludta azt!..

3.

Jenő szivének most nyelik tavasza.
És ábrándját ő üzi, kergeti, -
Mint lepkét gyermek, nem gondolva arra,
Hogy messze elhagyá a szülei
Házat, ahol aggódva várja anyja.
- De hisz' az otthon úgy is szük neki,
S olyan homályos; - mert halvány sugár
Az anya-szeretet, - de nem vet árnyat! [csak]

4.

Ő csillogóbb fényt kerget, s ha elérte..
De csitt! az még csak messze integet, -
De majd el fogja érni, bárha érte
Meg kéne vivnia földet s eget.
Már látja, mily nagy dolgokat hajt végre,
És szó naponta új s új terveket,
S ábrándok közt a nap telik sietve,
S ábrándozáson kapja rajt' az este.

5

Mert lelkét egy kép tartja fogva, kötve,
S azt látja csak, akár-hová tekint, -
A többi elvész, szétfoszolva ködbe,
De az ő képe fölragyog megint.
Meghalna, vagy a gálya-padra kötve
Ott ülne tíz-husz évig érte, mint
Hős Gastibelsa, kiről szól az ének,
- Habár ez is csak mondta, s nem tevé meg.

6.

Jenő Clarissról eszmény-képet alkot,
S tán csak cz, mibe úgy belé-szeret,
E képzelem-festette bájos alkat, –
– Hizelgő photograph a képzelet,
S jó aquisitor, mit egy vázra aggat,
A rongyot hermelinnek képzeled, –
S míg annyi hazugságot elhitet. –
Megejti és meglopja a szivet. –

7.

S Clarisse? Van-é, ki szemire veti
Ha boldog volt, hogy úgy körülrajongták?
Ifjú volt, ki még nem is sejtheti,
Hogy árny kiséri a fényt és a pompát.
De szíve még se volt üres neki,
És lelke, érzi, néha másután vágy,
S képzelme olykor messze elcsattangolt,
– Romántika lelkébe jó adag volt.

8

Olvasni szeretett, feuillet-t kivált, –
S egy kis regényt ő is fejébe szőtt,
Keresve az alkalmas ideált;
S egyszerre ím' megpillantá Jenőt.
Ebben azzal sok minden jól talált,
– Levonva persze egy-két kivetőt, –
Beilleszté hát a már kész keretbe,
S mert az regényben úgy kell, megszerette.

9

Jól látta, őt cz mennyire imádja,
Bár erről Jenő bölcsen hallgatott, –
S cz is nagyon tetszett neki, – hiába,
A néma szerelmek oly meghatók!
És szebb, ha szívünk csak úgy kitalálja
A szavakkal el úgy se mondhatót, –
S igy, bár ki nem cserélék vallomásik;
Mit egyik érez, tudta jól a másik.

10.

Szép együtt ülni csöndes alkonyon,
Hol meghallhatni a bogár neszét,-
Kéz kézbe nyugszik, ajkad szótalan
De szívhez szól e hangtalan beszéd...
- De ah! szivembe nyilal fájdalom,-
S egyszerre, mintha fény ömölne szét,
Az emlék, mint a bűvös-lámpa, annyi
Képet mutat,- jó azokkal mulatni.

11.

Emlékezem kis kezét megfogám;
Szerelmem néma volt, de végtelen...
Mint delnő, ha folt van első fogán,
Legszebb vagy, mikor hallgatsz, szerelem!
De ekkép könnyen csizmadiát fog ám
Az ember,- hát ajánlni nem merem,
Mert meglehet, hogy míg szótlan merengsz el,
Egy harmadik megugrik kedvesedtől.

12.

Azért jobb: átölelni derekát
Erősen, hévvel,- úgy el nem szalad...
Jenő is végre rá szánná magát,-
Azaz dehogy! vivé a pillanat,
Önkénytelen jött, föl nem tartja gát,
Bár megkéne halni ez egy perecz alatt!
Mint telt pohár, a vallomás kicsordúl
Ajkán, s buzog, míg el nem áll-a csóktúl.

13.

Hogy s hogy nem történt, minek elbeszélnem,
Hisz' ezt tán már mindenki átalélte,
S ha nem, olvashatá regény-s beszélyben:
„Szeretsz?" „Szeretlek!" „Én is!"- stöbb e féle.
Ilyesmiből én kevéssel beérem,
Hát, olvasó, most érd te is be véle,
Ha én csak a kontúrokat adom,-
A többit gondold hozzá szabadon.

14.

De félek, hogy ezzel nagyot mulasztok,
S ez apprehensiót fog kelteni,
Mert a közönség megkívánja azt, hogy
Szerelmeskedéssel legyen teli
Regényed,- s jaj neked, ha elszalasztod
A jó alkalmat, kedvök tölteni,
Becsületed szemökbe nem soká lesz,
- No persze, első sorb' a nőkre áll ez.

15

Bocsánat, ha kissé eljárt a szám!
De tény, a lány ma, még alig gagyog,
Regényt, beszélyt fölfalna mázsa-szám,
S mindég a szerelemről „társalog."
S ha szólni másról kezdenék talán,
Azt tartja, szörnyen unalmas vagyok,
Kivált falu-helyt történik ilyesmi...
- Óh! Istenem, jobb vón vakon születni!..

16.

De tévednek, kik rólam feltesznek,
Hogy Octave Mirbeau-val tartok talán.
Oh, nem! Laura engem is lelkesít,
S örömmel mélázom Sapho dalán,-
Az én szivemnek is, hajh' jól esik,
A lassu vérzés Lottim olvalán[1]!-
De félek, gyorsan meg fog kopni, ha
Mindég hordják, az ünnepi-ruha..-

17 (annyi)

De már jenóhöz ivó múlva!
- Ő most szeret s szeretve van. Kettős üdv!
Oh! boldogság, kétteckén elvonúlva,
Mindent, és ön-magunk" is elfeledünk.
Oh! édes órák, kérdem ujra s ujra,
Megállva mért nem maradtok felettünk?!
- Hiszi' a virányon a madár megül...
- S hogy beléitek keserü is vegyül!?...

---

1) Czélzás az ifjn Werther keserveire.

18

Clarisse szeretett. Hinni van okom.
De mint drámákban, egyik felvonás itt
Pesten játszik, más' lenn a birtokon:
Ha egy nap otthon, bálba telt a másik, —
És a tömjént most sem vevé zokon,
Sem az udvarlók léha bókolásit, —
Most is ragyogni vágyott még. S Jenő?
Sokat gyötrődik, mert féltékeny ő. —

19

Jenő ép szobájában ült merengve,
Mikor belép hozzá egy livrécs szolga
S meghajlik, mély alázattal jelentve,
Hogy, Bendeffy úr kéreti, egy szóra."
Mint a kinek nincs a szénája rendbe
Jenő meghökkent. Hát ennek mi dolga
Lehet vele. Elindul, megy sietve,
S egyenest Bendeffy szobájába nyit be-

20.

„Uram...", Köszönöm - az szavába vágott -
Hogy eljött. Figyeljen. Rövid leszek.
- Én kedvelem nagyon az ifjuságot,
S örömeiben mindig részt veszek;
Clarisse leányomnak, a mire vágyott,
Megtettem mindent, s mindent megteszek,
Boldogsága utjába' nem leszek gát.
- Ma megvallotta, hogy szeretik egymást.

21.

„Hogy lányom gazdag, azzal nem dicsekszem,
Mert büszkeségem csak abban lelém,
Hogy e családból nem volt soha egy sem,
Kinek mocsok vagy folt lett vón nevén.
Talán lehet még, ha már sírba fekszem,
De soha addig, a mig élek én.
Kit szive választ, lányom csak azé lesz,
Habár szegény, de árny nem fér nevéhez.

22

„Önt becsülöm. Ez elég lehet önnek.
– De rossz hír kezdi szárnyát bontani.
Ön anyját s származását illetőleg.
Ön érti, mit akarok mondani.
Fajába ötszáz éves törzsökömnek
Fattyú-hajtást nem hagyok oltani...
Ha e hírt megcáfolja lányom önnek
Adom; – ha nem, kerülje őt, vagy ő megy."

23

Jenő felugrott szikrázó szemekkel,
És szíve fölajzódult, szót nem talál bár.
Anyját meri gyalázni ez az ember,
Anyját, ki tisztább, szentebb az imánál?!..
De majd erőt vesz magán küzdelemmel,
És szól: „Igen, tudom jól, a mi rám vár.
Megcáfolom, – és a rágalmazónak
Óh! eskiszöm, torkára forr a szó, vagy..."

24.

Intett. Az ajtón magát Clariss-szal
Találta szemben. Ő némán kitért,
De, az karját megfogva tartja vissza,
És szólt. „Atyjánál volt, – tudom miért."
„Igen?! Smit szól reá?!" – Egy percig ott a
Lány hallgatott, azután így beszélt:
„Igaza van, ha a hír nem valótlan,
Úgy nem tehet mást, mint mondjon le rólam."

25.

„Hogyan? Ön is hihetné rágalmat?
Mert az! De lenne bár igaz ezerszer,
Mindegy! Vagy tán a szív is gyáván hallgat,
És a világgal szembe szállni nem mer?!
Habár apád s e világ megtagadnak,
Nem jönnél hozzám, velem szerelemmel?!"
„A szív – felelt a lány – fájhat nagyon,
De apám s világom' el nem hagyom..."

26

Jenő meghátrált, mintha villám-fénynél
Örvényt pillantsz meg lábaid előtt,
És szennyes árt látnál ott, ha lenéznél,
Hol tiszta forrás buzgott még előbb.
Szörnyű csapás, mit rá e gyönge kéz mér, –
Ily kegyetlennek nem hihette őt, –
S hogy ifjuság, báj arra jó csak, arra,
Hogy a szív gyávaságát eltakarja!

27

És elrohan. Szivébe keserűség,
Hogy mint egy lehelettől a viasz
Úgy szétmállik szerelem, női hűség
Egy hirre, – mely hazud! – nem, nem igaz!
Mert hogy anyja lelkén lehetne bűn még,
Nem fér szivéhez, nem egy perczig az!
– „De aztán, ha nevem tisztára mostam,
... Eh, meglátjuk! – Megyek hozzája mostan

28.

Megyek anyámhoz. Őt szegényt, miota
Clarisse körül tapodtam a sarat,
Rossz gyermeke egész elhanyagolta.
Pedig annál, tudom, ő hűbb marad!
Hozzá megyek, nem, hogy ő igazolja
Magát, de én ..." Haza ér ez alatt, –
De mintha rossz árny jönne a nyomába,
Olyan vigyázva lép a kis szobába.

29

Már alkonyúlt. Egy ablak mélyedésbe
Ült karszékében anyja, öltövegetve.
Arczára mély gondok vannak bevésve,
De tiszta fény ragyog a szép szemekben.
Jenő csak állt, és mintegy szédülésbe
Fülébe zúg egy hang tompán, rekedten, –
De aztán egész lelke dörgi vissza:
Hazugság! Ő mocsok-nélküli, tiszta!.."

30

A zajra az fölnézett, s hogy fiát
Meglátta, tárt karokkal ment elébe, –
De az egy helybe' mozdulatlan állt,
S dehogy mert volna nézni a szemébe.
S mint a gyermeknek, ha rosszat csinált,
Megvallani kerül nagy erejébe,
A mit akart, pirulva mondta ki.
S csak akadozva tudta mondani.

31.

Végére ért. Egy percznyi hallgatás.
Tán jó angyal repült át a szobán,
Hogy levegye lelkérül e nyomást.
Megfogta anyja kezét: „Óh! anyám
Mondd, hogy hazugság, sén hiszek. No lásd,
Mint szenvedek! Mondd hát! Egy szót csupán!"
S ez halkan szólt, hogy alig hallik az:
„Amit mondottak rólam – úgy igaz!..

32

„De hallgass meg előbb, – itélj el aztán!
– Ifju valék, anyátlan árva vég,
Szivem fakadni kezde szép tavaszán,
Mikor elébem öt hozá az ég, –
Óh! mert bár sokszor megsirattam azt, ám
Soh' sem fefejtem, mily boldog valék
Ez egy-két elröppenö pillanatban, –
Én mindenem a kurta pereznek adtam.

33.

„Od' adón, ön feláldozón szerettem,
És biztam benne híven, végtelen,
Csak ön-szivem sugallatát követtem, –
És a világ? mit adhat az nekem?
És jött a percz s mindent oda-vetettem,
Mit csak kiván, mit adhat szerelem.
Ö kérte, s mim volt, mind feláldozám, –
De öt azért ma is csak áldja szám...

34

„Rövid üdvöm hosszú bánat követte.
Fejemet kővel hányszor megdobák.
De az Istent hő imám megkövette
Meghallgatott s áldását adta-Rád.
Az ő fejére hát ne dobj követ te.
Hisz' fia vagy, és ő a te apád.-
Bocsáss meg hát neki, s bocsáss nekem meg,
Óh! áldozatja te e szerelemnek!

35.

„Az irgalom tán rajtam is betellik,
Hisz' vezekeltem érte.- Megbocsásd,
Hogy nem vala erőm, megtenni eddig,
E kinos, e fájdalmas vallomást.,
De attól féltem, hogy fiam szerelmit
Elveszthetem... Megkönnyülék.- No lásd,
Akármi is, a mi rám oda-át vár
Most szívesen mennék, ha megbocsátnál..."

36

Elvégezé. Halványan és meredten
Állott Jenő előtte s hallgatott.
Fülébe cseng: Igazán, hűn szerettem.
De ő nem hallja. Összeborzad ott.
S e szerelemtől lelke visszaretten,
Mely ennyit kivánt, ennyit adhatott.
S nem sejtve, hogy ön-keresztjét faragja
Azzal, a mit mond, igy tör ki haragja

37

„Oh! jaj neked, s annak, ki rája vitt!
Itéletet én nem mondok fölötted!
De tudd meg, a kinek fájdalmaid
Árán adál éltet, fiad' megölted!
Lelkem hitét, reményét, álmait
Egy pillanat alatt mind össze-törted,-
De annyira, úgy nem fáj semmi sem:
Hogy bíztam benned, s meglopád hitem!"

38.

Az anya arcát könny-nélküli sírás
Rángatta, a mint szólt: „Kíméld apádat!
Ő büntelen. Tisz tudod, kora sírt ás
A rossz fiunak késő, hosszu bánat.
Fiam, vigyázz! tudod, mit mond az Írás,
Tisz'arra oly gyakorta oktatálak, –
Beteljesül rajtad minden betű:
Nem lészsz a földön hosszu életű!..

39.

„De nem, nem mondom, nehogy a panasz-szó
Tós-igévé változzék ajkamon, –
Inkább legyen ki a pusztába hangzó,
S ne maradjon soha utánna nyom!
Légy bolvog, és ne érezd soha azt, oh!
Mily nagy, melyet okoztál, bánatom,
Térjen meg sok-sok bolvog kedves évvel,
Adjon meg Isten mind a két kezével!..."

40.

„De hát megálhat-e?! Tisz e világot
Még meg se' láttam, s éltem foglalója
Már is egy átok volt, és ezt az átkot
Maga Isten se' fordíthatja jóra.
Tiába' keresném a bolvogságot,
Ő mondta – sugy lesz – hogy mondjak le róla!
De az én üdvön' is egy perczek adtad, –
Mindent elvesztek, mindent – te miattad?!.."

41

Ott hagyta anyját, és ment támolyogva,
Mint kit nehéz ütés szíven talált...
Az éj. Künn éjszéllott egy gomolyba,
Nem bonthatá szét a sok lámpa-láng.
És ő csak ment az utczákon bolyongva,
S a földre nézve olykor meg-megállt.
Az emberek nem ügyeltek reája.
Valamit elvesztett, és nem találja.

42.

Igen, elvesztett. S mindent egy csapásra!
Szerelem, hit, remény oda örökre!
A lány hite=szegése, árulása, -
És büszke álmai mind öszetörve, -
A társaságból, mint fekély, kivágva, -
És anyja... óh! ez legjobban gyötörte!
Akár hová néz, folt és folt van ott,
Mint a fehér falon a vér-nyomok...

43.

Igy tépelődik, küzködik magába:
Az utcza már-már egész néptelen, -
Mikor egyszerre kocsi robogása
Riasztja föl egy utcza-szögletén.
Benn delnő ül. Jenő bámul reája,
Ez is rá néz, s elfordúl hirtelen.
A kocsi elhajt, és sárt, utcza-piszkot
Arczába csap. Jenő eszmél: Clarisse volt!..

44.

S csak néz utánna hosszasan, soká...
S úgy tetszik, hogy mindennek vége, vége.
Elhagyta, bár mily erősen fogá,
Minden, s szét-mállik a nagy semmiségbe,
- Mint a tépett ökör-nyál uszdogál
És szerte foszlik a hűs őszi légbe.
Lelkét, eszét tompultság lepte meg, -
Indult, s nem tudta, hova, merre megy...

1.

Óh! szép, bevándorolni a világot,
Dalolva tenni meg a nagy utat, -
Ha veled van hü társad, ifjuságod,
Mely mindenütt csak szépet, jót mutat,
S habár a bérez-oromra hágna lábod,
Szemed még mindig magasban kutat, -
S városokban fölváltva tün'elő:
Itt a müvészet, ott a friss erő.

2

Szép, ha tanúlni vágyunk, utra kelve,
S az idegent otthon keresve föl, -
Mint dolgozik szövő-szék, ember-elme,
Meglesni mind azt a függöny megől, -
S baja diagnózissát megfigyelve,
Megtudni a szert is, mely hat s nem öl, -
S az ezmét, az igazságot s a munka
Fogásit átültetni otthonunkba.

3.

Jó annak is, ki megy az idegenbe,
Feledni s menekülni bánatától,
Mert az éjből a fény helyére menve,
Kisértetei a sír-birodalmán túl
Már nem követhetik és menve szembe
A napnak, az árny még ül mögötte hátúl.
- Kit vész sodor, mint elkapott virágot,
Jó annak is bejárni a világot . . .

4.

Bevándoroltam én is a világot, -
Oly szép! s a válás mégis oly nehéz
A helytől, a mely nagyra nőni látott,
A mint mögöttünk lassan köddbe vész.
Oh! mert nem csak a jól-ismert virágok,
A ház, mely utánunk merengve néz,
Az öröm képe, - amik visszavonnak
De szent emléke annyi fájdalomnak.

5.

Ez hün kisér, mint szélben a haraszt a
Szállongó bomb, virág nyomába ér.
- Mert az öröm virágát elfagyasztja
Bánat hamvad, megesve, mint a dér,
Vagy hogyha új tavasz szebbet fakaszta
Eldobjuk azt újabb virágokér, -
De - mely hiuó bedőlt sirok felett -
A kis virágot őrzi kegyelet . . .

6

Nyugalmat itthonn már bomlott kedélye
Nem lelve többé, útra kél Jenő.
-Mint gazda megy, vándor-bottal kezébe;
Ha leégett fölötte a tető.-
Oda, hol a havas bércz Isten képe,
Közelre látszik, sel nem érhető.
A nép szegény, de boldog és szabad, hisz
Virág nyit itt az örök hó alatt is

7.

Bejárja Sweiz-ot. A kies helyet
Két tó között,- egész méltón nevéhez,[1]-
Hol körbe három örök-hó-fedett
Bércz áll,[2]- harom szüz, mind szép, de nem érez,
S magasba vonja a tekintetet,
Mint lelkünk az imádság-Istenéhez.
S a fokon hol mint vén sas, ül a hon-vágy,[3]
Lelkét titkos sejtések haza vonják...

1.) Interláken.- 2.) A Jungfrau, Mönch és Eiger.- 3.) A Heimwehfluh Interlákennél.—

8.

De nem! Tovább, nyugtot nem-ismerőként!
Oda, oda! hol zúg a zuhatag,
És megtöri a ráeső verő-fényt,
És messze hangzó tompa hangot ad.
Hol habra hab hull permeteg esőként,
S a szirteken porrá törik a hab,
S ráül a vízre por-felhő gomolylya,-
S az ár a sziklát ássa, ostromolja[1]

9.

S megint tovább,- hol lágyan ringatózva
A kék vizen[2], mint bölcső ring a csónak;-
Az esti szél Ouchybol ide hozza
Visszhangját a chilloni panasz-szónak[3]
Az ezüstös bérczet megaranyozza
Utolsó csókjaival a hunyó nap,[4]-
De csókját hjába pazarolja Rád,
Nem olvaszthatja föl kebled havát!

1.) A schaffhaüseni Rajna-zuhatag.- 2.) A genfi tó.- 3 Byrra a genfi-tó partján fekvő Ouchyban irta a „Chilloni fogoly" cz. költeményét.- 4.) A Mont-blanc.-

10.

Szép! – De Jenőt, a bérczeket ha járja,
Nyugalmával, csendjével a természet, –
És az életnek frissesége, bája
A falvakban, melyek mint fecske-fészek
Függnek fönn, mint beteg szemet, teája
Esvén, a fény, úgy bántja. Ő enyészet,
Romok és pusztulás után ohajt,
– S megy, fölkeresni a holtak városait.

11

Hol lassan elomló romok virasztják,
Amelyre többé reggel nem virad
A régi lesünt nagy századoknak álmát. –
S a borongó ég egy szebb kort sirat, –
Hol mívelnik város a régi nagyság
Történetéhez egy-egy sir-irat,
Hogy mint gyermeknek dajka téli éjen,
Mult századok rejtelmiről meséljen.

12

S bejárja a helyet, hol vérbe fullt
A keletről jött népnek harczi kedve, [1]
Hol fél-kezével föl az égre nyúl
A sötét óriás, azt fenyegetve, [2]
S hárs alatt ült itt a kegy-úr; [3]
Már csend van; csak a visszhang járt megette,
Mit hosszu álma tespedésiből
Lépcsei zaja riasztva föl...

13.

S a romhoz megy, hol fönn a czarnokokban,
Jól hallik még, amint föl-és le-járnak,
Lassan elhangzó léptek zaja toppan, –
S halkan suhanva jönnek-mennek árnyak
A kertbe-lenn, – ott sétálnak titokban
Suttogva a szerelmes ifjak, lányok...
Nem, nem... csak az eső hull a derázs-ra,
S a lombokat a szél fuvalma rázza...

---

1) Augsburg. – 2) Strassburg. – 3) A kunigunda császárné által ültetett hárs a nürnbergi vár udvarán. – 4) A heidelbergi „Schloss" romjai a „Schlossgarten"-nel és a „grosse Terasse"-val. –

14.

Jenő fenn áll, az éjbe révedezve.
És lelke, mint oziklán a hallgatag,
Kifáradt sas, a mélybe néz le messze;-
S az éj sötét kárpitja megszakad,
S egy fény, ledőlt romok közt tévedezve,
Csak sirokat mutat s bus árnyakat.
S lát népeket, kik multak alkotását,
Ledöntik, és egymás sirját megássák.

15.

Megborzad. Úgy tetszik, mintha beszélne
S vigyorogna a sírok szája rá.
Megrándúl teste, és meghúl a vére,
Mint ki álmába mélybe hull alá.
- El, el innen! az élet szinhelyére, -
Itt minth a sír-födél borulna rá...
Oda, hol pezsg az élet, ember ár forr,
Búját elhallgattatja ott a mámor.-

16.

S mint a zarándok, melyhez ment, a szentet
Oly részegen találva, mint a csap.
Elkeseretten ő is inni kezdett,
S megütközése orgiába csap, -
Jenő is, melybe bizott, a szerelmet
Most látva, hogy mily csalfa, ingatag,
S az erény, melyért vakon ment volna tűzbe
Csak kendőzés, ment, mámor szomjtol üzve.

17

S Parisba tér. Egy perczre, elfogódva,
Megáll s csak nézi az élet folyását, -
Mint öngyilkos, a korláthoz fogodzva
Hallgatja lenn a viznek mormolását.
Mint szirten állót le a mélybe vonja
A szédülés. Egy perczig tart a válság,
Aztán... magát a mélybe leveti...
A vége bármi lesz, mindegy neki...

18.

Ide! Itt van a szerelem vására!..
– Hisz' minden szerelem vásári-czikk,
Különböző legföllebb csak az ára.
Balgák, kik az erény-Istent hiszik! –
S mint gyermek, ha méz-nedv van a pohárba;
Két kézre kapja azt és úgy iszik, –
Jenő is úgy tesz... Eh. élünk e holnap,
Ki tudja, s hogy mit hoz a viradó-nap

19

– Titkos találkák! mit az éj leple elfed, –
Egész lényünk a perczbe elmerül...
Ti édes, titkos, ti bünös szerelmek,
A sötét felhőt kergető derű.
Megrészegitő, mézzel-tekserleg, –
De az utó-ize, az keserű.
De arra ki gondol, mig tart a mámor,
A mig iszik a kéjnek pohárából?! –

20

– Csak idd ki hát mind-mind, a mit kitöltesz,
Fenékig! gyorsan, a mig pezsg a hab!
Azfán... ne gondolj vele, csapd a földhöz,
És végy, és tölts megint uj poharat! –
Mint a kaczérnő, mindég másba öltöz'
Jenő szerelme, hű soh' sem marad.
Mint fuldoklót ide-oda dobálja
Egy hullámról a másr' a gyönyör árja. –

21

S kezd ímelyegni a vaczkor ižétül,
– Mit túl feszitsz, lankadni kezd a húr; –
Szem-csontja megnyilallik, feje szédül,
S valami-úgy tetszik-mellébe szúr,
Hideg borzongás fut le fejtővétül
Sarkáig, s egy-egy ideg meglazúl,
S megrándúl benne... Hajrá csak! ha tesped,
Új élvvel kell felvillanyozni tested!...

22

S elpusztul-bár, közönynyel gondol arra.
Sőt jobb, minél előbb, ha meggebed, –
Hisz 'őt ugy is meg senki sem siratja,
Mint ut-szélén elpusztuló ebet; –
Mint rohadt fa, szétmállik ön-tudatja,
Szebb élet-czél előtte nem lebeg. –
Elhagyj 'az akarat-eső. S a jobb
Érzés? az is már rég elhallgatott...

23

Igy ér haza egy hűvös őszi reggel, –
És asztalán egy levelet talál
Csak nézi-nézi, nagyra nyilt szemekkel
– Régi barátja irta, Érdi Pál.
És nézi újra, mint az öreg ember
Az apro irást Súgy syllabizál; –
Olvassa többször, alig értve meg
A három szót: „Anyád nagyon beteg"

24

Eszmélni kezd, – és visszatér az emlék.
Mintha a leragadt lap felszakadna.
S mint tisztitó viztól a por-lepett kép
Előbbi fényét hassan visszakapja,
Eszébe jut, a miket elfeledt rég,
Gyermek-kora, a kis ház, édes anyja
S egyszerre, mint kijózanúl halálos
Vész közt a részeg... minden tisztán áll most.

25

Minden. A rossz percz, melybe – mintegy lázba –
Megbántá anyját, s szótlan hagyta ott.
S megrázza testét a sirás... Hiába!
Nem tud kitörni könnye – megfagyott!
Mint föleszmélve mind hiába rázza
A koporsó-födélt a tetsz=halott...
Siet haza, megbánva mind, a mit tön;
És ott találja anyját – a teritön.

26.

Fehér lepel borítja be az ágyat. –
Az arcza oly nyugodt, de bánatos,
Mint életébe', csak még halaványabb, –
Rajt' a rendő, mit könnyek árja mos
De rá a halál sem borita árnyat.
Fejénél Erdi ült s felálla most,
Zenőt belépni látva. megfogá
Kezét, és szólt: „Nem szenvedett sokáig...

27.

„A szív-baj ölte meg, mely régen rombolt
Ott-benn; – de ajjakán nem kelt panasz, –
A halálra nyugodtan, bízva gondolt,
Bár jól tudá, hogy mily közel van az.
Lelkébe' csak is egy aggodalom volt,
A te sorsod miatt, – hogy hol maradsz
Oly sokáig?!.. Sakkor is, hogy már beállt a
Vég-küzdelem, csak rád gondolt, s meghalva."

28

Zenő a légbe néz s szemet mereszt,
Mint kit darú-sereget távozni lát.
Megmozdúl benne s hánytorogni kezd,
Mint fuldokló állat, a lelki vád.
– Te ölted meg anyád, te tetted ezt, –
Ő vissza hítt, mikor eltaszitád!...
S agyára – érzi-száll nehéz köd, és
Bomolni kezd, mint meglazúlt kötés.

29.

De a ködön egy fény egyszerre áthat, –
S jó anyja képe tisztán fölmerül.
Arról a megbocsátás fénye árad,
A harag árnya abba nem vegyül.
S a lelki-vád, mint éjjeli madár-had,
Ha kél a nap, egy percre most elül.
S mit az az arcz mond, ő is arra gondol,
– Ha megválthatná lelkét a pokoltól!..

30.

De eltünik a kép, - s mi megmarad,
Az csak a kétség sűrü rémes árnya.
Késő! s a tehetetlen akarat
Küzd benne, és fölszállani próbálna.
Még lelke, s nem tud, - mint a madarat
Nem emeli, ha el van törve szárnya,
S csak küzködik lenn a piszkos porondba; -
S a test is ón-súlylyal lefele vonja.

31

- De mégis! hátha?! S mint a hó-viharba,
Fényt látva messze, az eltévedt utas,
Végső erejét megfeszítve, arra
Tart s küszködik, mert a mit jól tud, az,
Hogy a mi szemét már-már letakarja,
Nem az álom, a halál árnya az.
- „Nem, nem! magam megadni gyávaság, hisz"
Lehet még küzdenem tán legalább is!..

32.

„Úgy lesz, anyám, úgy..." És szemében annyi
Idő multán ma újra könnyü reszket,
De forrása most sem bír fölfakadni...
„Uj életet, szebbet remélve, kezdek,
És éltemet drágán fogom od'adni
Egy szebb czélnak majd, s e nyugalma-vesztett
Szív tán meg fog nyugodni majd, ha vére
Termékenyitőn hull egy jó-fü tövére!.."

33

S magát elszánja, látja képzeletbe
A hon, nép, emberiség, tudomány
Alakjait... Óh! mennyi jót tehetne, -
Hány áldás kelhet egy élet nyomán.
De érzi, mily tehetlen. Ha lehetne,
Úgy tenni, mint Curtius, a hős román,
S magát honáért a mélységbe dobva,
Neve átmenne késő századokba!...

34

S a jövő lelkébe, mint bűvös-tükörbe?
Úgy megjelen. Ő küzd, hisz és remél.
De a szerelemről lemond örökre
Hisz' az ugyis csak bűnös, vagy ledér.
Ez árn, - az képes, hogy összetörje
Szivünket egy elő-itéletér; -
S a mely igaz, az minden mást feled,
S egy pereznek oda-dob két életet.

35

De anyja emlékének kész az oltár,
Melyet szivébe állit. - „Oh! hiszen,
Bármit beszéljenek, te tiszta voltál! -
Nyugodt lehetsz, titkod megőrizem.
S ha valaha még egy nőhöz hajol bár,
Inkább törjék, szakadjon szét szivem,
Sem hogy neki fölfedni kellve titkom,
Ő megvethessen téged, bárha titkon..."

36.

És lelke megnyugvék e gondolatba:
- Föláldozom azt, mit nem is birok.
Mint ki előre a templomnak adta
Annak felét, mit lutrin nyerni fog. -
Az ön-vádat Jenő igy elaltatva,
A lelkiismeret szaván kifog.
- Jó lesz vigyázni, mert tréfás az élet,
Szaván fogj' azt, ki könnyelmün igérget!..

37.

Óh! édes, ha szivünk mindent föláldoz.
A hevület, mit ihlet percze ád. -
De kin, ha érve üdvöd kapujához,
Arról a „Vissza innen!" néz le rád.
És még az sincsen, a kit érte átkozz,
Hisz' azt oda saját magad irád, -
S a fogadás, mit lelkesülve, bizva
Tevél, átokként hull fejedre vissza!..

IV.

1.

Bolond az idő, - lassu ballagással
Megy a poros, egyhangu, rossz uton, -
De hajh! eszeveszetten nyargal által
A zöld, virányos, kies tájakon, -
Bút, bajt, tehert hoz egy egész rakással,
De pakkjában kevés a jó nagyon, -
S elszedve rendre minden szép reményünk,
Emléket ád legfőllebb érte nékünk.

2

Elszedi tőlem is, a mit talál még, –
Mit használ utánuk sohajtanom?!
De mindig több az emlék, mint az árnyék
Mindegyre nő szép nyári alkonyon,
S mintha az ősz jöttén erdőbe' járnék,
Több a lehúllt lebél minden nyomon.
S a merre lábam lép, zörögni kezd...
En nem tudom, de jó hallgatni ezt...

3.

Jenő fölött két év telt el, mióta
Elhagyjuk. Hát jerünk hozzá; – had' lássa
Az olvasó, mi hagyott ott azóta,
S valóra vált-e elhatározása?
És a miket a vihar szerte-szóra,
És elragadt az életnek folyása,
Reményeiből mit megmenthete
És összeszedett, beteljesedtek-e?..

4.

Szegény, bizony azóta megtanulta
Az akarat magában' mily kevés, –
S bár fájt neki a sok virág lehullta,
Elől' az eszmény kövébe még se vész. –
Nézett utánna, úgy mint a tej-útra
Szemünk vágyódva, elmerengve néz,
Bár tudjuk, oda akkor juthatunk csak,
Ha éltünk minden lánczai szétszakadtak

5

S habár sok látszata nem is volt ennek,
Jenő csöndben tanult, dolgozgatott.
A „társaság"-ba is úgy néha elmegy, –
Tán hogy hiját elhallgattassa ott.
S bár tán irigyli titkon ezt a kedvet,
Hivén, azoknál ő sokkalta jobb,
Gúnyos mosolylyal addig-addig néz szét,
Míg Isten úgy veszíti szája-szélét.

6.

E társaságot leírnám talán,
De félek tőle, hogy szatíra lenne,-
S mivel könyvem ott dehó asztalán
Ohajtom látni, hogyha írva benne
Rosszúl vón rólok, elriasztanám
A vevőket, s erszényem kárt szenvedne.-
S mert félek, akkor az hinnék ookan,
Hogy Jenő talán én vagyok magam.-

7.

Jour Nagyéknál. A szín: fényes szalon,
Idő: a „fin du siecle".- ezzel bátran
Bevérhetem, mást nem kell mondanom,
Az olvasó tudhatja, hányatván van.
S a személyek? azzal sem untatom.
A rendezek,- Képzelje el magában.
Kivételt csak kettőre nézt teszek:
Jenőnk és Mátray Marie ezek.

8.

Azt mát ösmerjük,- ezzel még e versben
Találkozunk majd, azt hiszem, elégszer,-
Jellem-rajzát hát mért elővegezzem,
Nem practikál-mondják-a pap se kétszer.
Az álljon itt csak, hogy anyjának egy-szem
Leánya volt,- szagyogni, mint az ékszer,
S a tetszés művészetét sudta jól,-
Hogy szellemes, szép s fétirozva volt.

9.

A végzet hozta őket össze itt ma,
S regényem így folytatni megengedte,-
A végzet, a mit vajon ki gyanitna!?-
Jenő egy fél-órát töltött mellette,
S e tetsz-vágy, mely bolvog, ha elvakit, ha
Megbüvöl, e kaczérság ingerelte,
De tetszett, hogy minden gunyos szavára
A lány szellemmel, daczczal visszavága.

10.

Tetszett nagyon e kötödés Jenőnek.
Boszantani szeretné őt, - s azér' lám
Keresi szinte - Többször összejőnek.
S nem fél? Mit, félni? Őt? ez a kaczér lány?
Hadd lássa, mint törik a büv-erő meg
Az ő áthatlan vértjin és aczélán; -
És ingerelni, mindent egy-aránt,
Mit az szeret, azért is sárba ránt.

11.

Igy bálbá', jouron látja eleget,
És kezdi jobban ismerni Mariet.
S egy perczre néha e kül-szin megett
Egy nemesebb, tisztább szívet gyanit.
S megvillan, hogy tán mélyen rejteget
E szív titkon magábá' valamit.
A sár-iszap belepte bár, de gyöngéd
Kézzel tisztára mosható a gyöngy még.

12

És kezd részvétet érzeni iránta.
- Ki tudja, ennyire hogy mi vihette, -
Ki tudja, mennyit küszködött magába; -
Avagy mi kényszeriti e szerepre.
És eltünödik, hátha ő kirántva
A sárból, elvinné egy tiszta helyre...
De mily czimen nyujtná kezét neki?!
Csak úgy, ha...? No, azt ugyan lesheti

13.

S beéri azzal, ha kicsinylőn szólhat
E társaságról, hol minden a látszat.
A nő csak hóditni, ragyogni óhajt,
S örül, ha tán egy más nőt megalázhat.
Boldog, ha körül-zsongja udvarló-had; -
S hozzá, minő udvarlók még! - Gyalázat! -
Sa szív? az már elavult, ócska nézet...
A lány büszkén, daczczal szemébe nézett.

14

S szólt: „Tán úgy van. De nincs igazza még se?
A férfiak? hát nincs-e igazok,
A magát kináló virág letépve,
S hogy elvetik, ha veszt szint, illatot?..
S a nő? Hisz? tetszeni rendeltetése...
És fegyvere? a mit az ég adott.
S ha egymás udvarlóit e fegyverekkel
Elhóditják... »à la guerre, comme à la guerre«.

15.

„Mi engem illet – kissé reszketett
E szónál hangja, – édes Istenem,
Bün-é, ha szilaj vagy kaczér leszek,
A zenétől megrészegülve? Nem.
S ha tetszik, hogy bolondulnak ezek
Utánnam?!.. E fényes kör mindenem...
Anyám?.. – S itt gyöngéden nézett feléje, –
Egy jó, naiv gyerek, fehér fejével."

16.

„Szép társaság, ahol játékot üznek,
Mindenből, mi szent! – gúnynyal igy beszél
Jenő most, – Óh! szép, ha öfszetüznek.
A csábitó – vágy, furfang és eszély.
Csak fénye van, melege nincs a tüznek, –
S a szerelem csak egy napi szeszély, –
Beéri azzal itt a nő, a férfi, –
S a szív szavát nem hallja, meg nem érti.

17.

„Nem tudja, hogy van, a mi erős. várúl
Fönn tart a vészben; s ád reményt vigaszt
Tört szívnek is, mint éltető sugártúl
Őszkor is ujra zöldül a haraszt.
Mely meg nem csal, meg nem ront, el nem árul.
Sőt ha bünöd van, eltakarja azt:
A szerelem, mely mindig hü, igaz, –
Nem fogy, nem gyöngül, el nem múlik az!"

18.

„A szerelem csak egy napi szeszély,
– felelt a lány, fölkapva ezt a szót, –
És ön megró bennünket még ezér'?
De ha önök hamar unalmasak.
Egy virágnál megáll a röpke szél?
– Tudom, szereti a hasonlatot, –
Tán egy ruhába' legyek minden bálon?
– A változatban' én kedvem találom...

19

„De nem... Van egy emésztő, kínos, édes
Érzés. Nincs perc, melyben nyugodni hagy.
Vért kíván ja s veszi. Mit sé' kérdez,
Csak bírni s magát odaadni vágy.
Kéj és kín, mámor, ihlet, őrület ez,
Valami romboló, pokoli vágy.
Rohanva visz egész a vég-határhoz
S egész élünk felett egy perc határoz!..."

20.

Valami mámoros, emésztő tűzbe'
Kigyúltak szemei, egy pillanatra, –
Mintha egy forró sugár oda tűzne
A hánytorgó, sötét, vészes habokra...
De jött egy táncosa, karjára fűzte,
És elragadta a táncz lenge fodra.
Könnyen, kaczéran lejte a teremben'
Körül. S Jenő utánna néz merengve.

21.

De majd fölkél s boszúsan oda-hagyja
A társaságot, és föként Mariet.
De harmad-nap azért csak elmegy újra
Oda, hol vele találkozhatik.
Hogy magát rajta kívül megboszúlja.
– „Majd megmutatom én neki ma itt,
Mily léha, czéltalan az élete,
S e kaczérság nekem..." s fittyet vete.

22.

S a szünet alatt mellé ülve, kezdi:
„Ha nézem ez ocsmány, rút érdek-harczot,
E sóvár had, mely magát töri-veszti
Eszembe hozza mindig a piarczot,
Hol árú minden, és nem tudja senki,
Hogy az aranynak visszfénye az arczot,
Amelyre esik, sárgának mutatja,
S a szüre veti árnyékát a pompa.

23.

S mivé lesz a nő itt e társaságbá
Ha legfőbb ékei róla lefoszolnak:
A nőiesség bája és varázsa?
S mi értéke lehetne a mosolynak,
Ha pazarolják mindig egyre-másra?
Oly áru-czikk, amely a vásárlónak
Magát kinálja, hogyha van, ki venne,
Azzá lesz a nő, - pedig mi lehetne!..

24

„Nem mondom, hogy ne vágyjék tetszeni,
- Természetes jogunk van erre, - de
Ne feledje, kötelessége mi,
S mit mond ön-lelkének itélete.
A nő szivében óh! van valami,
Mit az ég oda gonddal ültete,
Indúljon el mindég ennek szaván..."
- Szemét lesütve hallgatott a lány.

25

Jenő rá nézett, feleletre várva.
De hasztalan, várt rá, Egy percznyi csend lett.
Kész volt reá, hogy kihivó szavára
A lány ügyessen, daczczal hogy felel meg, -
S hogy vág majd vissza újra, készen álla.
De most zavarba jött, - és mint a gyermek
A sötétségben egyedül, magát
Bátoritni beszélt ő is tovább:

26

„Ha férfi? divat-báb! Szégyen reája!
De érzéne nem képes szégyenét.
Sőt legfőbb virtusát abban találja,
Meglopni a mit-sem sejtő erényt.
Szentség-törő, ki gyáván meggyalázza
Saját-botor kezével Istenét, –
Ha Istenekbe lenne még hite,
De szent előtte nincsen semmi se'!

27

„Nincs semmi!... Óh! pedig e föld határán
Oly sok szép van mi mind csatára hív.
Boldog, aki az eszményt megtalálván,
Jó- s bal-sorsban ahoz egy-forma hív.
Óh! édes érzés, ha ön-vére árán
Megvált hatja eszményeit a szív, –
Boldog, kinek az a jó sors kijut,
Hogy bízni, hinni, lelkesülni tud!

28.

„Boldog, kit áldás kísér minden lépten,
Ki segítségre nyujthatá kezét,
Ki jó létet ültet a nyomor helyében,
Kol annak terhét miljók érezék, –
Ki világot gyújtva a sötétben,
Kenyeret adott, s hirdetett igét, –
Ki munkájával dús gyümölcsöt érlelt,
S szív-vérétől a haza-föld kövér lett.

29

„A haza-föld... Ha a mosoly, a könnyű
Mind elmulik, oly jó a pihenés
E föld ölében, melynek hantja könnyű.
Az idegenben élni, óh! nehéz,
Ám a remény fönntart! De szörnyű, szörnyű
Ott halni meg, ott..." Így beszéle, és
Nem látta, hogy merengőn nézve rá,
A lány egész lélekkel hallgatá.

30

Jenőt e hallgatás boszantni kezdte.
A lányra nézett. Kihívó negéd
Volt nézésébe? S ekkor észrevette
Emek rá függesztett tekintetét.
A lány tekintetébe' volt e perzsbe'
Valami, mit soh' sem látott előbb.
S megbánva szinte büszke szavait,
„Baja van?" – kérdé gyöngéden Mariet.

31.

Halkan, mintegy magában, ez beszéle:
„Én is álmodoztam hajdan sokat, –
S hivém, hogy a sorsnak egy jobb szeszélye
Valami szebbre, jobbra tartogat.
De életem hamar sekélyhez ére,
S valóm széttépte mind ez álmokat.
Az élet árja ide-oda hány,
És mit tehet egy gyönge, gyáva lány.

32

„Én is tudom, mi a nő hivatása, –
Sorsnak szenteltem volna életemet,
Nem zúgolódva, örömmel, – de lássa,
E szív valósulását nem érte meg
Reménynek. A nő csak része, társa
A férfinak, s magában nem lehet
Egész soha. Attól függ élete,
Ki az, kit megszeretni végzete.

33.

„Hogy a gyermek-kor rólam, mint a kurta
Ruha, lefoszlott, s kitárult az ég
Fölöttem, nemes, tiszta lángra gyúlva,
Én is szerettem ... és e szó elég.
De szívem nagyon hamar megtanúlta,
Mily méltatlan Istennek áldozék.
De nem vádlom a hibát csak enyém,
Hogy őt oly igen jónak képzelém.

34

„Azóta ... látja, életem mivé lett.
-Sokan ítélték e történetet,
S kigyó-gyultak. De nálok a remények,
Ábrándok nem voltak oly fényesek.
Óh! mennél inkább túl-tengő az élet,
Sok betegség annál veszélyesebb...
Megittasodni tőle, keresem föl
E zajt, e mámort,- omegvakulni a fénytől.

35

„Kezdetbe' még gyakran gondoltam arra,
Hogy tán egymás élet lehetne részem,
És magamat egy hivatásnak adva,
Nem élnék meg se' hasztalan egészen.
S egy rövid, de fönséges pillanatba'
Hit-, dicsőségről álmodám merészen,-
De majd erőtlenséget érezék,-
A kiábrándulás elérkezék...

36

„Az erő akkor elhagyott, lerogytam.
S kezét segélyre nem nyujtotta senki,
Vigasztalan, magamba' hagytak otthon...
E történet modorom' tán kimenti,-
Most tudja, ennyire hogyan jutottam..."
Azzal felállt, többet nem szólva, ment ki
A teremből. Járása most is könnyed..-
Jenő szemében szétmorzsolt'a könnyet.

37

És igy sohajt: „Galódtam, most belátom,-
Kevés van oly nemes, jó, tiszta, mint e
Lány... Ha megmentenem akármi áron,
Amig végkép el nem merül. Megint e
Bolond ábránd!.. Hagyd el, Jenő barátom,
Az néked tiltva van..." Jegyelli ezinte,
Hogy ez a lány sodrából úgy kihozta,-
S a könnyet is fájós szemét okozza...

38.

Harmadnap, egy jouron, a lány kitére
Előle, s kerülé. Alig fogott
Kezet vele. És Jenő, azt se kérdve
Mért tette ezt, s ő hol vesz rá jogot,
Még akkor este, hogy haza kísérte,
Szemébe mondja, hogy kacsérkodott,
S a lány szemébe' nem látván a könnyek,
Ismétli még: „Igen, az volt, mit ön tett."

39

A lány fejét elfordította, szótlan,
És magát egy hanggal sem mentegette.
Jenő most a szemébe nézve, s ottan
A reszkető könny-cseppet észre-vette.
S azt gondolja: „Igazságtalan valtam..."
S megbánja, hogy a lányt úgy sértegette
És kezét gyöngéden megfogva, szól-
Megbántam, Marie?.... Nem is válaszol!?"

40.

Elértek Marie-ék házához. A
Lány visszavonta kezét, szótlanul.
Sott hagyta őt. Jenő meg megy haza,
S lelkében az ön-vád viharja dúl,
Amért a lánynak bút, kínt okoza; -
Szeretne sírni, s könnye még sé' hull.
Gyötrődik, és már-már kétségbe esve,
Bűnét kiönti egy ily-forma veszbe:

41.

-„Megbántottalak, úgy-e, mélyen?!
Egy dúrva szó, úgy oda-vetve,
Egy pillanatnyi rossz szeszélyem,
Az a mi könnyet csalt szemedbe.
Elhordanom nekem sé' könnyeb,
Hidd el, a bűt, mely téged ért,
És mégis ezt az első könnyet
Óda nem adnám semmiért..

42

„Mert most tudom csak, hogy haragtól
És bútól ég könny szép szemedbe;
S hogy elveszítlek, félnem kell attól,
Hogy milyen drága vagy nekem te, –
Hogy minden rossz szó, mellyet éjtek,
Téged milyen mélyen sebez, –
Mert most tudom csak, hogy szeretlek,
Mert most tudom csak, hogy szeretsz..."

43.

És összetépi, alighogy megírta...
„Ilyen hitvány vers mire is való. –
Haszontalan, hitvány, rossz írka-firka,
És benne igaz nincs egy árva szó.!
Marie az én szivemet sok'se bírta, –
S hogy ő szeretne tán, az sem való.
Nem, nem, hisz'en nem szeretem Mariet, –
– A rím, a vers volt, csak mi arra vitt..."

44.

S mikor Marieval összejő megint,
Kérlelni kezdi. Ám könnyes szemekkel,
Mintegy kérőleg, a lány rá tekint,
S szól: „Rossz valék, – bocsássa meg ez egyszer.
Óh! gyakran fogja vagy el szíveink,
Megcsókolni a kezet, a mely megver.
A leckét nagyon köszönöm. Talán jobb
Leszek általa." – Jenő szótlan állott.

45

És érzi már, hogy nem tud ellen-állni
Az egész testében végig-zsibongó
Gerjedelemnek, – történjék akármi,
Egy perczre bár, de szenvedélyes, forró
Hő vágygyal a lányt kebelére zárni...
De majd fülébe csong a tilalom szó,
S elűzi tétlen a percznyi vágyat...
És szerelem, élet-kedv mind lebágyad...

46.

S otthonn még sokat küszködik magába,
Hánykódva vágy és csüggedés között.
Őz látja, és fény árad a szobába:
De más alak jő, gyászba' öltözött,
S fülébe dörgi fennen: „Gyáva, gyáva,
A fogadást, mit tettél, megtörő?!
Két szép szemért eladod anyád titkát!?"
– És borzalommal tölti el, a mit lát.

47

Mert látja, e viszony-hová ragadja
Őt és Mariet is – gyilkos szerelembe.
– Mocsárba' gázol, s szennyes iszapba
Magához vonja őt is rendre-rendre...
De eszmél, mintegy álomból riadva:
„Nem, nem! Keriljön bármiby küzdelembe
Lemondok róla s szavam nem szegem meg!"
– S elhatározza, hogy véget vet ennek

V

érzet) 1.

Óh, édes, hogyha fölragadja
Egébe a szerelem, lelkedet,
S bár nincs okod rá, ajkad eltagadja,
De elárulja hő tekinteted.
De édesebb, mikor egy pillanatba'
Lényed felolvad s szíved elfeled
Multat jövőt, - s ez éves pillanatban
A vallomás, mint a bimbó, kipattan.

2

De gyötrelem, kin, hogyha szívedet
A szerelem feszíti ott belül,
Keresve rést, hol kitörnie lehet,
– Mint szűk medrét az ár, ha összegyűl, –
Ajkad mozdúl már, karod emeled,
Arczod lángol... de fődön átok ül, –
S mint álom-bűvölő lehelletétül,
Ajkad lezárul, karod visszaszédül...

3.

Jenő magába most bölcsen kifőzi,
Marieval a hogy majd szakítni fog.
Egymásra hogy 'fog száz okot tetőzni,
– Csupa mellékes, kicsinyes okok. –
Ön érzelmét hősiesen legyőzi. –
S a lány? Hisz érte az nem is lobog, –
De tán hogy ő szeretné, azt sé lássa; –
S indúl – az utolsó találkozásra...

4.

De mikor Marie mosolylyal fogadja,
Oly rég nem látta már, – van egy hete, –
„Megbántottam tán, hogy kerül?"... faggatja,
Sörömet árul el tekintete, –
Érezni kezdi, hogy hjában tagadja,
Szerelmes ő bizony fülig bele,
S lemondani mily kin a szerelemrül, –
S szándéka – ha Isten nem őrzi – feldül.

5

De erőt vett magán s beszélni kezdett,
Sok akadályról, mely útját szegi, –
Ő szeretné, ha lehetne... de eztet
A körülmények tiltják meg neki
„Jobb válni most... Két nehéz köny-csepp reszket
A lány szemén s legordül. Jölveti
Tekintetét s fajdalmasan reá néz,
Kezét nyújtja, s oly jég-hideg e kis kéz.

6.

És Jenő elrohan, nem nézve hátra, -
Mint hogyha kergetné valaki hátúl.
Haza ér, - magát ráveti az ágyra.
Szeretne szabadúlni ön-magától.
- No, ezt ugyan ügyetlenül csinálta...
Leszáll az est és ő csak bele-bámúl
A sűrű sötétségbe hosszasan...
— De semmi! csak hogy most már vége van...

7.

Úgy: vége!.. Ez kíséri minden léptén,
Két hosszu nap, s még hosszabb éjszakán.
— „A fonalat ön-magam összeteptem..."
S kínos nyögés, panasz kél ajjakán.
— Harmad-nap haza jövé, a sötétben
Egy levelet lapint meg asztalán.
Lámpát gyújt. Azt feltörni szinte fél.
„Az ő irása..." — Íme, a levél:

8

„Mért menteném magam, hogy írok önnek,
Kisz' megbocsátja azt nekem, tudom.
Ön elválásról szólt. És én? — a könnyek
Némán peregtek végig arczomon.
E hallgatást ma csak azért törém meg,
Mert e magyarázattal tartozom.
Ön ösmeri már multam. Bármi áron,
De lelkemet ma őszintén kitárom...

9.

„Láthatta, mi valék a társaságban:
A mámortól megittasodva, részeg.
Ma tudja meg: én onnan messze vágytam,
Ott oly hideg volt, s lelkem unott érzett.
Magam valék e nagy, zajos világban,
Hogy Önnel hozott össze ott — a végzet.
S mikor az ár ott már-már eltemet,
Ön szólt hozzám, s megváltá lelkemet.

10.

„Én akkor hálával csüngék önön,–
És hálám napról napra még nagyobb,
Ha jött, az volt egyetlen örömöm,
És bús valék, a mikor elhagyott.
Egyszer megszidott. Ezt is köszönöm,
És haragudt, hogy oly kaczér vagyok.
Búm' akkor éjjel könnyekben kiöntém,–
Mert oly nagyon, nagyon szerettem önt én!..

11.

„Szerettem... óh! véghetlen gyötrelemmel,
Mert tudtam jól: Ön engem nem szeret,
Sazért bánik csak ollyan jól velem, mer'
Tán szánja kínos vergődésemet.
Ugy érzem sokszor, szívem-ere nem ver,
Ha erre gondolék Önnel menet.
E gondolat bántott sokszor, soká,–
De lelkem végre azt is megszoká.

12

„Hogy egyszer válnunk kell, e gondolatnak
–Bár fájt nagyon-magamat rég' megadtam,–
De oly hamar elérkezett az a nap!
Megis, ne váljunk el igy búcsuzatlan...
Ön azt mondá, hogy szenvedési vannak,
Hogy tett-ereje béna, mozdulatlan,
Hogy annyi fényes álma összetörve...
–Óh! csak ez az egy gondolat ne gyötörne!..

13

„Megkönnyülék, hogy lelkemet kitártam.
Most tudja már: szeretem, s szenvedek.
De tán részt venni az ön bánatában,
Fájdalmiban jogot adnak ezek.
Ha fáradt, szenved, jöjjön hozzám bátran,
Szerelmemmel terhére nem leszek
De nyujthatok tán vigaszt, enyhet,– Ön
Bízhatik bennem, lesz reá erőm!.."

14.

Jenő kezéből kihullt a levél.
– A döntő perc ez, mely elérkezék.
S egy hang lelkében, hallja, mint beszél.
„Te elutasítád őt és azt hiveid,
Hogy ezzel mindennek véget vetél,
S ő nyújtja ime most feléd kezét.
Elfogadod? örökre a tied, –
Ha nem, örökre úgy elveszited!"

15

S úgy érzi, lehanyatlott két kezét,
Megfogja most egy szende, tiszta angyal,
Szemében a remenység fénye ég,
Úgy bátoritja biztató szavakkal:
„Szenvedésed mértéke bételéd,
S mely rajtad ült, az átok szava elhal, –
Sokat szenvedtél, már megváltva lelked,
Érezd, légy boldog, azt kiérdemelted!"

16.

„Igen, e lány megértené, tudom,
Lelkemnek álmait s a gyötrelmeket, –
Keze vezetné a nehéz utom,
S föntartana a mély örvény felett.
Gyöngéden elfödné gyalázatom, –
És megbocsátna, jó anyám, neked.
»És a világ? mit adhat az nekem?«
Gúnyját, ítéletét csak nevetem..."

17

De most úgy érzi, hogy fejére egy árny
Erősen nyomja rá fagyos kezét.
Egész lényét szétzúzza e nyomás tán...
A lámpát oltogatja a setét...
S most, érezi a légnek mozdulásán,
Az árny mögötte felemelkedék,
És ezt: Ím' nézd, jövődnek képe ez!"
– S szeme a fél-homályba révedez...

18.

S egyszerre csak lobogni kezd a lámpa,
S rémek egész csapatját lengeti:
Árnyak jelennek meg a fél-homályba;-
Ez ismeretlen, az ismerős neki.
Jön egy alak, rút, torz bohócz-ruhába;
S vigan dalolva szembe neveti:
„Kihull a fog, ha egyszer meglazul...
Hipp! hopp! nem egyre megy: bab vagy
paszuly?!"

19

Jön egy királynő, és körötte vannak
Az udvaronczok,-csókolják kezit.
S az kincseit szétszórja ennek-annak,
Az koronát kap, gyöngyöket ez itt,
Jut ott elég boldog-boldogtalannak,-
Míg mindenéből ki nem vetkezik,
És ottan áll rongyos, koldús ruhába;-
S most látni csak, hogy béna keze-lába...

20

Emelt fővel jő most egy más alak
Majd szárnya nő, s repül a nap fele.
Egy bérez tetőn fenn kis virág fakad,
Letépi azt s repül tovább vele.
De majd irányt veszt, ide-oda csap,
És szárny-szegetten hull a földre le,
Hogy csontjai izré, darabra törnek,-
Mint féreg, csúszik csak s harapj a földet.

21.

Szájában a virág még, összerágva.
Vonaglik még, majd holtan elterül.
Jenő borzadva ismer rá magára...
S egy hang hallatszik most, nyögés-szerű,
- Az anyja hangja, az, az bizonyára! -
„Nem lész a földön hosszu életű!"
És egy sarokból hall kinos panaszt:
„Ez az én titkom, meg mért loptad azt?!"

22.

De az árnyak eltünnek rendre mind ott...
Ezimélni kezd. Világos a szoba.-
„Nyugodj' béken, anyám,- mely bánta, titkod
El van temetve,- fedje sír mohа...
Igen, úgy lesz. Vele végkép' szakítok.
Hogy szerettem, ne tudja meg soha..."
Asztalhoz ül. Keze nem reszketett,
Nyugodtan, lassan irta ezeket:

23.

„Levelét vettem,- nemes, tiszta hangja
Az útat megtalálta szivemig,-
Mintha távolról kis falunk harangja
Csendül feleink, és lelkünk elteli
Egy mondhatlan érzéssel.- Smegragadja
Egész valóm' egy vágy: e szivet itt
Szivemre zárva, hallgatnom veréset...
De lehet-e jogom rá, szól a kétség.

24

„Igen, bú, fájdalom, aggály gyötörnek
Sok tört reményt hordozva e kebelben,-
A csüggedés, kétség tört erőm meg,
És megbénitja büszke gerjedelmem.
És most, mikor úgy kell felelnem Önnek,
Hogy az Itélettől félnem ne kelljen,
Most, hogy a döntő perez elérkezett:
Lelkem elé tolúlnak mind ezek...

25

„Ha szeretném - alakja tiszta fénye
Elüzné mind e rémes árnyakat,
Mint a sötétség ozáz alakja, réme
A sutba bujnak mind, ha kél a nap,-
S hogy megcsalom, attól félnem se kéne,
Azt adva csak, mi nékem még maradt,
Ha Önék vollyat, hogy mindennel főlér ez,
Önék szerelmet, méltót az Önéhez.

26.

„Így nem marad más, mint lemondanom
Erről... örökre... mit sé tartva fenn...
S mennem tovább, magányos útamon, -
És Önt nem látni többé soha sem.
Nem, mintha lenne kétkedni jogom
Az Ön erejében, szavába', nem, -
De halkan bár, tisztán szívembe súg
Egy hang: Ez az egyetlen helyes út. -

27

„S én engedek és hallgatok e hangra.
S hiszem, ez Önre nézve is a legjobb
Így visszatér majd elveszett nyugalma, -
Irányt veszítni többé lelke nem fog.
Az érzés, mely e sis levélt sugallta,
Csak arra volt jó Isten kezében, hogy
A válasz-útlon, az örvény fölött,
Míg sorsa jobbra dől, fontolgassa Önt...

28.

„Ez érzelemmel együtt született
A szenvedés, és együtt nőtt vele,
S ez érzelem tán a jövőbe' még
Sok szenvedésnek lesz majd tán-feje, -
De balzsam is a sebre lesz elég; -
S ne sajnálja, hogy annyit szenvedett:
A lélek, ha eszmenyi összetörtek,
Csak szenvedések árán menthető meg..."

29

- Marie veszi a fonti levelet,
S olvassa végig némán, könnytelen.
„Úgy van, tudtam jól hogy ő nem szeret.
De mért nem akár látni soha sem?!
Miért taszít el, - oka mi lehet,
Miért hánik ily könyörtelen velem?!..
De nem, - megnyugszom. Minek zúgolódjam?
Ő mondta, és ha ő akarja, jól van..."

30

Saztán ül némán, mozdulatlanúl, –
Oly ijjesztő e márvány-szerű arcz ott.
S el nem árúlja, mely viharzva dúl
Lelkébe: semmi sem a szörnyű harczot.
Mint hangot többé már nem ád a húr,
Ha összetépve, ha végkép' leajzott.
Aztán a beömlő nap-fénybe nézett, –
De ő sötétet lát csak ott, sötétet...

31.

S mintha magános úton bandukolna.
És útja mind jobban homályba vesz.
De ő csak megy. Hová, már azt sé tudja.
És kél körötte most oly forma nesz,
Mintha száraz levél zörögve hullna.
Hajh! az ő életének útja ez...
Mint arany, a nap-sugár utjába tévedt
Por, fénylik, – de ő nem lát, csak sötétet...

32.

E néma szenvedést, kint látva anyja,
„Mi bajod van? gyöngéden szólni kezd, –
Oh! Istenem, bárcsak könnyed fakadna,
Mert ez a némaság úgy megijeszt!..."
Majd elvonúl szomorún egy sarokba,
És sír. Marie csak nézi, nézi ezt, –
De majd hozzá fut, sírva esdekel.
„Oh! vigy, anyám, vigy messze innen el!"

33

„Úgy lesz, leányom, a mint akarod
Tudod, hogy mindent megteszek neked.
De hagyd itthonn emésztő bánatod,
S hozd csak magaddal régi kedvedet."
– És mennek a szomorú vándorok,
Kiket a szenvedés számkivetett.
És mint aki szórakozást keres,
Párisba mennek ők is egyenest...

34

Óh! büszke Páris, kit látnunk elég,
Hogy elégülten halhassunk meg aztán, –
Boulevard-idon sokszor járék-kelék,
És mámoros éjeidet átvirasztám.
Te minden-féle élvet társz elénk,
S kedvet, mámort, söt ihletést is adsz tán, –
De-kérdem, büszke Páris, – hogyha csak bár
Egy tört szívnek vigasztalást ha adtál?! –

35

De hagyjuk el Mariet egy pillanatra,
És nézzük meg Jenönket, mit csinál? –
– Mely az élethez füzte, szétszakadva,
És szerte foszlott már minden fonál.
Úgy állott ottan, mint a lombtalan fa,
Mit lassu hervadás lefoszta már.
Egy távoli fény intett még felé,
S most a sötétség azt is elnyelé...

36.

Mikor hitét veszté a szerelembe;
S hol csak erényt hitt, ott is bünt talált, –
Mikor az eszményt már nem is kereste,
És lelke szárny-szegetten hullt alá,
Halálos betegen kedélybe, testbe,
Nem várt s remélt már mást, csak a halált,
S megszokta azt már fásult lelke, meg
Mindent, – Mariet akkor ismerte meg.

37

És lelke elcsöndesült vize fölött
Fölmerült az ő képe szeliden.
Hisz' visszaadj' a sugárt a széttörött
Tükör minden darabja is. Hiszen
Nem csak a tiszta tenger-szem fölött,
De az ökör-nyomban fakadt vizen
Is ott van a nap képe, ha kisüt, –
S nap és sugár egy forma mindenütt.

38

S oly jól esett e képen elmerengni.
S azzal beteg lelkét elaltatá.
Egy perczre többé nem fájt semmi, semmi
Nem kérdv', ez ut hová vezet, hová,
Oly jól esett magával elhitetni,
Hogy mindig igy lesz. Meg sem gondolá,
Hogy a mint nem lehetünk gyermekek se
Örökre, mindig igy nem tarthat ez se!

39.

És im', a lánynak tiszta, szép alakja,
Kezét kinyujtva most eléje lépe.
És ö? egy átok súlya visszatartja.
Vagy tán csak az ön-szíve gyöngesége,
Mely gyáván hátrál, képtelen a harczra,
S mint gyermek, rémeket lát a setétbe?!
És gyönge mért?!.. El innen, messze, hisz!
E gondolat az örülésbe visz...

40

S utazni megy megint, mint akkor tájba,
Mikor az első csapás hullt fejére.
De nyugtát most is sehol se' találja.
S ment egykori dobzódásai helyére, –
Hol pezsg az élet, forr az ember árja.
Mi vonja öt ide? Rossz szenvedélye?
De hogy! Csak ment, nem kerdezve az utat, –
Mint a bünös, vakon vesztébe fut csak...

VI.

1.

Bejártam én a Szajna-menti Athént, –
Óh! hány remek-mű itten egy rakásba; –
Ez még ragyog, új munka vet reá fényt,
Annak szinét az idő már levásta.
Közbül, magános, komor óriásként
A Notre-Dame, nagy elme alkotása,
De a művész keze alá hanyatlott
Idő előtt, s a mű csonkán maradt ott.

2

De az Ének, soká abban maradva,
-Oly bús volt, hogy folytatni nem tudám, -
Ma újra fölszáll, száll a szajna partra,
Kik ott vannak: Jenő s Marie után.
Sietve megy, egyenest arra tartva,
Ahol te állasz, büszke Notre-Dame,
Komor faladdal ég felé meredve, -
Sötét kép a fényes, pompás keretbe: -

3.

Dél-est táján volt, - de a városon
Ült sűrű, fojtó, füstös őszi köd, -
És egy felhő, a mint tovább azon,
A Notre-Dame tornyába ütközött, -
Majd jött egy más is, aztán pároson
Ültek meg a kettős torony fölött -
Majd egybe-folytak; a nagy barna folt
Tán tépett imáknak foszlánya volt.

4.

Ott benn, ahol magukat megalázva
Az oszlopok négyes vagy ötös rendben
Fej-hajtva állnak, - s lánczait lerázva,
Merészen nem száll ki, csak félve lebben,
Mint beteg madár, a hivek fohászsza, -
Ott benn, hol mintha minden szögeletben
Megtört imák visszhangja hallanék,
És sóhajoktól nyomott lett a lég, -

5.

Ott állt Jenő, keresztbe fonva karját,
Mint holmi Child Harold. Lelkét, szivét
Köd és homálynak árnyai takarják, -
S szív és lélek csak üres semmiség.
Ott állt, s gunyos mosolyra vonva ajkát
Csak nézte, hogy a hivek a misét
Hallgatva, ájtatosan térdepelnek,
S Istentől várnak áldást, segedelmet.

6

Istentől?! Hogyha van, egy lázas elme
Látására csak, rossz pergamenre írva, –
Dajkák meséje, engedetlen gyermek
Ijesztésére, – s az segítni birna?!
S ha tudna is, ő tőle segedelmet
Remélni még, nevetséges satíra!
Ajándékát csak messziről mutatja
Nem adj'oda, mint német gyermek atyja ...

7.

S egyszerre egy ablak festett üvegjén
Egy kis, fényes karika megjelen,
Sahol bejuthat, a nyilást keresvén,
Ugrálni kezd a fényes üvegen.
Megleste, s a templom kövére esvén,
Gurulni kezd, nesz-nélkül, sebesen,
S nyomába', mint lecsett gombolyag
után, egy hosszu, fényes ezál szalad.

8

Jenő tekintete a fényt követte,
Mely elvezette őt a fél-homályba
S ott egy szőrét, magányos szögletbe'
Imádkozó lány homlokára szállta.
Jenő csak nézte a lányt, tá-moredve, –
S az emlékezet, régen szerte-mállva,
Föltámadt és a múltba visszavitt,
– S Jenő lassan felismeré – Mariet.

9.

Szeretett volna futni, de hiába'
A templomnak kövéhez oda-nőtt
S erős, mély gyökeret vert abba lába,
S haszontalan, hiába' küszködött.
A leány, elmerülve az imába,
Fejét lehajtá és nem látta őt.
De majd bevégzé, föltekelt és mene,
– S Jenő egyszerre szemben állt vele.

10.

A sugár a lány homlokán még ott volt,
Bágyadt tekintete, halavány arcza
Mutatta, hogy a szenvedély kitombolt
S a szelid lélek győztes lett a harczba?
Jenő homlokán sűrű árny borongott, –
Tán azt a sötét bolt vetette arra,
Vagy meghasonlott lelke bánata.
– Így állnak szembe 'hajnal s éjszaka.

11

A lány mostan fölismeré Jenőt és
Ijedten állt, egy pillanatra csak, –
Aztán nyájas mosolylyal nézte őt, és
Tekintetébe' nem volt bú, harag, –
Szelid lemondás, kiengesztelődés,
A kialudt tűznek parázsa csak, –
S mint távoli furulya, hangja lágyon
Csendült: „No, adja a kezét, barátom.

12.

„Mert az. Én így gondoltam mindig önre.
Bocsássa meg hát, kérem, azt a bút,
Melyet okoztam önnek, és feledje.
És ne álljon többé köztünk a múlt. –
Azóta én gyakran jövék e helyre,
S itt lelkem tűrni, bízni megtanult.
Baráti kezem fogadja hát el ön, –
Bízhatik bennem, van már rá erőm...

13

„Sok-sok kint okozott rossz szenvedélyem.
Szenvedtem, de nem volt hiába 'tán.
Ön megtanita arra, hogy kell élnem.
Igazza volt, sokszor tapasztalám.
Igen » van valami a nő szivében,
Indúljon el mindég ennek szaván.«
Ön bennem e szót új életre költé,
S az nem fog elhallgatni soha többé..."

14.

Jenő hallgatta, és szót nem talált...
... Világot. oh! világot adjatok!...
És lelke benn, mint a bezárt madár
Hiába verdesi az ablakot...
Szárnyának kinos csattogása már
Mindég gyöngébb, aztán elhallgatott...
A földre hullt le, nyöszörögve, sírva.-
Aztán csönd es lett minden, mint a sírba'...

15

„Nem, nem lehet... Én, én. - egy átkozott...
Oh! hadd mehessek útamon magam...
Mely most ide e templomba hozott,
Ki tudja, hova visz még?!..." - Selrohan.
Ment, ment. Aztán elért egy házhoz, ott,
A kapu fölött égő lámpa van, -
S a lámpa fényjénél szép vigyorg
Két szó, - olvasni kezdi azt: „La Morgue."

16

Befért oda. A rácson innen egy-két
Ember ügyelgett. Hanem nem sokára
Az ácsorgást azok megelégelték.
Elmentek, és őt ott hagyták magára.
Nem, nem magára. Túl a rácson ott még
Három-négyen jeküdtek. Ő csak álla,
És nézte őket hogy kán alszanak csak...
Nem, nem, hiszen azok ott halva vannak

17

Csak nézi... Egy gyermek karjára hajtva
Fejét, feküdt ott. Könnyű volt halála,
Hiszen még most is mosoly ég az ajka.
Tán elvesztett jó anyját föltalálta.
S az apja?!.. Tán soh' sem ismerte apját...
Ha akkor tör ik el az élet fája,
Hogy 'gyönge még, nem kerül fájdalomba.
Oh! mért nem én is ekkora koromba'...?!

18.

A másik egyvén bűnös lehetett.
Rá-vall az arcza, a ruhái, - de
Ő kikerülte az ítéletet,
S elment oda ... Elment a semmibe.
Oda nem kisér az emlékezet
Ott nincsen lét, nem fáj már semmi se',
Ott elhallgat a gyötrő lelki vád...
- Igen, igen sokkal jobb - oda - át!..

19

Egy ifjú nő volt ott a harmadik...
- Mi fájhatott neki oly végtelen?
Mi hozta őt ide? Miért van itt?..
Tán szeretett, s bűn volt e szerelem...
Akármi, most már nyugton alhatik
E nő mosolygva ment el, könnyeden, -
Hisz meg se' rándult ez a gyönge kéz...
- Meghalni, lám, nem is lehet nehéz!..

20.

Csak nézi őket... S mintha mind a három
E percztbe most felé fordúlva arczczal,
Azt mondanák: no, fogj hozzája bátran!
Egy pillanat csak, aztán vége azzal!..
- Óh! hogyha ő is most, magát elszántan,
Egyszerre végezne e lélki harczczal,
S elvágná ezt a rongyolt fonalat!?..
De aztán, aztán... Szörnyü gondolat!...

21.

Eh! aztán, aztán... mi lehetne aztán?!
Föltámadás, Itélet... mind mese!
A kis gyermekek elhihetik azt tán,
De ő, ő tudja, - hisz' van tán esze, -
Hogy túl e hitvány földi-lét claszán
Mindennek vége, nincsen semmi se'!..
„Ha ezek itt nem féltek, tán te sem?...
— Ott hagyja őket s indúlt csönvesen

22.

Egy gondolatba ezinte megnyugodt
Tört lelke annyi hánytorgás után.
Jobb lesz úgy... Mert akármi is van ott,
Ő nem veszíthet, ő nyerhet csupán...
Ment. Hogy hová, arról mit sem tudott.
Sem azt: miért?.. Ment öggyelgőn, bután.
Künn s benne éj volt, - neki nincs vezére...
Csak ment s a Szent-Lajos hídjához ére.

23.

Fölment a hídra; azt se tudva, hol van.
A korlátnak neki támaszkodott,
S ott állt sokáig. Majd azon át-hajolvan,
Csak nézte lenn a sok kis csillagot.
— Az utcza-lámpák képe a folyóban. —
S azt kérdezé magában: „Mi az ott?“ —
S most fölhat hozzá a víz halk morajja
S egyszerre megvillan: a Szajna, Szajna!..

24

S csak néz a mélybe, a míg belefárad
S kápráznia kezde tőle a szeme.
S egyszerre, úgy tetszék, az árnyból árnyak
Lépnek ki, melyeket fölismere.
Majd még szinére lenn a szennyes árnak
Sötét betüket ír egy Rém keze, —
Oda néz, s lángol most minden betü:
„Nem lesz a földön hosszu életü!“

25

De majd eltünnek mind az alakok,
És el a láng-irás a víz szinéről, —
S ő néz a mélybe hosszan; a habok
A mint tovább suhannak lárma nélkül,
Elkapdossák a sok kis csillagot.
S el kezd szibongni teste, feje szédül,
Valami vonja... átmászik a korlát
Fején, s egy hang a mélyből szól: „Ugorj
Hát.“

26

Egy pillanat, s most mindjárt lezuhan, –
A korlát hoz fogódzik görcsösen,
S, nyöszörgi: „Nem, – ki tudja, ott mi van?!
Én félek! Nem, nem megyek még sé', nem!..
De az a hang szólítja újonan, –
Kapaszkodnék, de már nincs erre sem
Ereje ... „Nem, nem..." hörgi fulvokolva...
S mint kő-darab, lezuhan a folyóba...

27

Egy loccsanás, – és csendes lett az éj...
A víz karikákat rajzolgatott,
S tölcsért csinált, hol elnyelé a mély, –
S elkapták azt is a futó habok.
Az utcza-lámpák halvány fényinél
Lehetett látni, a mint felbukott
Alább egy test, – vagytán csak egy darab-fa?
Életlelen volt, csak az ár ragadta...

VII.

1

Az Ének im; a mely büszkén bejárta
A mélyt s magast, csapongva föl salá,
Majd meghuzódó a templom egy zugába;
Két halvány arcz vonásit rajzolá,
Belé-vegyült a Szajna morajába, –
Ma fáradt, lankadt, – nem viszi soká, –
Mint a kół-ágynál aggódón lesem
Vég-perczeit, mig elhal csöndesen...

2.

Marie csak ment. kezében ima-könyve,-
Arcán végtelen bánat, néma kín,
De szemében nem volt egy árva könny se;
-Hisz' ő letette rég a sírba mind,
Amije volt, hogy könnyét érte öntse,-
Sőt mosoly játszott halvány ajkain,
Mint #### nap-sugár a sötét tengeren,
Virág, a mely sírok fölött terem.

3.

Csak ment, súgy tetszett neki, a nyomában
Egy árny suhanva jár,- megfordul, és
Mintha az árny vele most szemben állna,-
S megszállja lelkét mint egy ihletés,
Hogy az az árny ott a halálnak árnya.-
S fülébe csendül a szó: „Óh! nehéz
Az idegenben élni, ám de allan...“
S megy haza, szinte félve, izgatottan...

4

Úgy érezé, hogy öldöklő betegség
Fűlelett benne e perczben, vivódva,-
Pedig mikor ő bölcsőben feküdt még,
A halál angyala szótlan, titokba',
Mellette ült már,- és kísérte mindég,-
De jó volt, és akkorra tartogatta,
Mikor elhagyta minden, minden vesztve,
Hogy őt magának kérje s elegyezze.

5

Megy, és mellének oly nehéz a lég
És mégis oly éles, hogy szinte szúr.-
Anyjához ér,- két arcza lángban ég,-
Mint Kelő nap első sugáritól
Piros lesz Keleti szélén az ég,
S a lány arcz' az első csóktól vigyúl.
Az első csók jegyesétől az, a
Haláltol... És szól: „Vigyanyám, haza!.“

6.

És haza jönek. De a gyógyulást
Szegény Marie itt hasztalan kereste.
S már élte csak egy lassu elmulás,
Száraz virágnak zajtalan leeste.
Nem, nem! egy szebb hazába indulás,
Mint a madáté öszszel. – Szenvedett, de
Ajkán ritkán lehetett hallani:
„Úgy fáj, anyám, úgy fáj itt-valami...“

7.

És jött a hir, s elmondta, hogy Jenő
Meghalt s arra mutatnak a jelek mind,
Hogy oda ön-szántából ment el ő,
Honnan nem láttunk visszajöni senkit.
S lelkét megszállja egy sejtés, minő
Csak akkor kél, ha a halál közel. S mint
Fényérsél a föllobbanó zsarátnak,
Szemei ez élet titkába látnak.

8.

É mindent megsejt, érez, megtud, meglát, –
Hogy öt Jenő mily végtelen szerette; –
S egész lelkét, szivét elfogja egy vágy,
Egy titkos epedés – meghalni szinte...
„De mik lehettek, a mik arra birták,
Hogy nem volt hozzám igaz és őszinte?!
De nem! mért kérdjem? Ő akarta, – jól van!!“
S imádkozik érette némán, szótlan.

9

S ugy érzi, lelke földi köntösét
Leveti, s nem fáj, hogy az szétszakad.
Az ő keze megfogja az övét,
Segítve és mutatva az utat.
S amerre mennek, oszlik a sötét,
És árny, salak mögöttük elmarad...
„Nem fáj, anyám, nem fáj már semmi sem...“
S ajkán mosolylyal, meghal – csöndesen...